

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz yetmiş dördüncü İçtima

15 . 1 . 1339 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	355:356	danı Hacı Tevfik Bey ailesine maaş tahsisine dair teklifi (2/643)	358
2. — Sualler	356	3. — Bursa Mebusu Osman Nuri Beyle arkadaşının, Orhaneli Tabur Kumandanı Ali Beyin ailesine maaş tahsisine dair kanun teklifi (2/644)	358
1. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Reji bey'ine memurluklarına dair Maliye Vekâletinden sual taktirri	356	4. — Kars Mebusu Cavid Beyin; İnşaat malzemesinin demiryollarında tarifei asliye ile nakline dair kanun teklifi (2/642)	358
2. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Çanakkale'leki İngiliz tahkimatına dair Hariciye Vekâletinden sual taktirri	356	4. — Tezkereler	357
3. — Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, İstanbul'da mağruk olan vapura dair Müdafaai Milliye Vekâletinden sual taktirri	356	1. — Hiyaneti vataniyeden 3 sene küreğe mahkûm İmam Mahmud Efendi hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi	357
4. — Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, Vekâlet Hukuk Müşavirine dair Müdafaai Milliye Vekâletinden sual taktirri	356	2. — Memaliki meşgulede müesses Anonim şirketler hakkındaki kanun lâyihasının iadesine dair İktisat Vekâleti tezkeresi	357:358
5. — Saruhan Mebusu Refik Şevket Beyin, Kırşehir'de icra edilen mubayaatı askeriyeye dair Müdafaai Milliye Vekâletinden sual taktirri	356	3. — İnönü muzafferiyetinin senei devriyesi münasebetiyle Rus Sefaretinden gönderilen tebrikname hakkında Hariciye Vekâleti tezkeresi	358
3. — Teklifler	357,358	5. — İkinci defa reye konan kanun	360
1. — Muş Mebusu Osman Kadri Beyin, 23 Nisan 1336 tarihine kadarki mahkûmların affı hakkında kanun teklifi (2/641)	357	1. — İstihlâs edilen mahallerdeki Ziraat bankaları varidat ve masarifatına dair Kanun	360,366,377:378
2. — Bursa Mebusu Osman Nuri Beyle arkadaşının, Merkez Taburu Kumandanı			

6. — Takrirler	357,366,376
1. — Muş Mebusu Osman Kadri Beyin; Muş'a bir tabip gönderilmesi hakkındaki takriri	357
2. — Kayseri Mebusu Sabit Beyin, âsi Edhem tarafından alınan eşya bedelinin sahiplerine tesviyesi hakkında takriri	357
3. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, İzmir'de validelerinin vukuu vefatı dolayısıyla Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine bir tâziyename yazılmasına dair takriri	366
4. — Konya Mebusu Refik Beyin, Çumra'daki iska sahasının ıslahı hakkındaki kanun lâyihasının ruznameye alınmasına dair takriri	376:377
7. — Mazbatalar	356,358
1. — Takdirname ile taltif Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası	356,357
2. — Meclisteki Asker mebusların vaziyeti hukukiyelerinin tesbiti hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası	356,357
3. — Temettü Vergisi Kanununun ikinci maddesinin tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	357
4. — Bankı Osmanî memurlarından yüzde bir Müecceleyet Vergisi alınıp alın-	

mıyacağımmın, Müecceleyeti Askeriye Vergisi Kanununun üçüncü maddesinin tefsiri suretiyle halledilmesine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	357
5. — Elbise bedelinin açtıktaki zâbitana verilip verilmeyeceğine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	357
6. — Vilâyatı müstahlasadaki memurun hakkında Heyeti Vekilede zuhur eden ihtilâfın halli hakkında İcra Vekilleri Heyeti Reisliğinden mevрут tezkeresi ve Encümeni Mahsus mazbatası	358
8. — Müzakere edilen maddeler	358
1. — Elbise bedelinin açtıktaki zâbitana verilip verilmeyeceğine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	358:359
2. — Bankı Osmanî memurlarından yüzde bir Müecceleyet Vergisi alınıp alınmıyacağımmın Müecceleyeti Askeriye Vergisi Kanununun üçüncü maddesinin tefsiri suretiyle halledilmesine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	359:360
3. — İdarei kura ve nevahi kanunu lâ-yihası ve Adliye Encümeni mazbatası	360:366, 367:376

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; aat : 1,24

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTIPLER : Mahmud Said Bey (Mus), Enver Bey (İzmir)

REİS — Efendim, celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. İki zâbitin takdirname ile taltiflerine dair Başkumandanlık tezkeresi kıraat ve kabul olundu. Sıhhiye ve Muaveneti İctimaiye ve Maliye vekâletleri bütçelerine tahsisat ilâvesi hakkında Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye ile Kırşehir Mebusu Sadık Beyin Muhassasatı Zatiye kadrosu hakkındaki takriri Muvazenei Maliye Encümenine, Hiyaneti vataniyeden mahkûm Cemile ve küçük, büyük İbrahim beyler Hacı Hasan ve rüfekası hakkında Adliye Vekâletinden mevrut evrakı hükmîye ile Emvali Metruke Kanununun beşinci maddesinin tadililienne dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye, Adliye Encümenine, Amasya livasında mevcut maden hakkındaki evrak Dahiliye Encümenine, Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin Tütün inhisarının lâğvına, Bolu Mebusu Şükrü Beyin Tekâlifi Milliyeye dair teklifi kanunileri Lâyihâ Encümenine, Biga Mebusu Hamid Beyin Biga ahalisince muhtacine tevzi edilmek üzere toplanan levazımın bir an evvel tevzii için sarfı faaliyet edilmesine dair temenni takriri Sıhhiye Vekâletine, müşarünleyhin Çanakkale'deki İngiliz kuvveti tarafından ika edilmiş cereaine, Gazianteb Mebusu Abdürrahman Lâmi Efendinin İskenderun ve havalisine ve Karesi Mebusu Abdülgafur Efendiyle rüfekasının Yunanistan'daki üserraya gönderilen paraya dair temenni takrirleri Hariciye Vekâletine, Karahisarı Şarki Mebusu Ali Süruri Efendinin bâzı şikâyatı havi Keskin'den aldığı telgrafa merbut takriri ile

Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin düğünlerde Men'i israfat Kanununun tatbikine dair temenni takriri Dahiliye ve Adliye Vekâletlerine, Kayseri Mebusu Hilmi Beyin Develi Ahzi Asker Şubesine dair takriri Müdafaa-i Milliye Vekâletine, Karesi Mebusu Abdülgafur Efendiyle rüfekasının terhis edilen efrada dair temenni takriri Müdafaa-i Milliye ve Erkânı Harbiye-i Umumiye Vekâletlerine, Müşarünleyhinin angarya ve işgali mebanî hakkındaki temenni takrirleri Dahiliye ve Müdafaa-i Milliye Vekâletlerine havale edildi. Ziraat Bankası Meclisi İdaresine Çorum Mebusu İsmet Beyin intihabedildiğine dair Divanı Riyaset kararı kıraat olundu. Hindistan'da Amritsar beldesi Encümeni İslâmın Halife Abdülmecid Hazretlerine arzı biy'at ve ubudiyet eylediklerine dair Hariciye Vekâleti tezkeresi kıraat olunarak cevap yazılması tensibedildi.

Encümenlerden mevrut mazbataların bir kısmı ruznameye alındı ve bir kısmı da aidolduğu encümenlere havale olundu. Mezuniyet hakkındaki Divanı Riyaset kararı kabul edildi. İstanbul Avans Kanunu ile Kângırı Mebusu Tevfik Efendiye mezuniyeti müddetince tam tahsisat itasına dair karar ikinci defa reye konularak birincisi 9 ret ve 10 müstenkife karşı 150 reyle, ikincisi 15 müstenkif ve 37 redde karşı 82 reyle kabul edildi. Nevahi Kanununun Adliye Encümeninden mevrut mevaddı Pazartesi ruznamesine alındı. Perşembe günü bir saatin suallere tahsisi karargir oldu. Memaliki meşgule mahakim mukarreratına dair lâyihai kanuniye tercihan müzakere edilen mevât ruznamesinin en son maddesine alındı. Ziraat Bankası bütçesi müzakere olunarak fasıllarla mevaddı kanuniye aynen kabul olundu. Ve heyeti umumiyesi tâyini esamiyle reye konuldu ve teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Birinci Reisvekili Hüseyin Avni Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât Ziraat Bankası bütçesinin reye vaz'ında nisap hâsıl olamadığından ikinci defa reye konulacağı tebliğ edildi. Ziraat makinalarında müstamel mevaddı müştailenin Gümrük Resminden istisnası hakkındaki lâyihai kanuniye müzakere edilerek ruznamedeki sırası bozulmamak ve bir haftada neticelendirilmek üzere İktisat ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale edildi. İkinci Kolordu Mütaahhidi Mehmed Efendinin zayi olan senedi mahsusı hakkındaki Kavanini Maliye Encümeni mazbatası kiraat ve müzakere edilerek nüshai saniyesinin itası kabul edildi. Ve bâdema bu gibi vukua gelecek mesailin halli için umumi bir karar ittihaz edilmesi Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale edildi. Ziraat Bankası matlubatı hakkında Konya Mebusu Refik Beyle rüfekasının temenni takriri Maliye Vekâletine havale olunarak Pazartesi günü toplanmak üzere içtimaa nihayet verildi.

İkinci Reisvekili
Hüseyin Avni

Kâtip
Mahmud Said

Kâtip
Enver

2. — SUALLER

1. — *İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Reji bey'ine memurlarına dair sual takriri, Maliye Vekâletine,*

2. — *Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Çanakkale'deki İngiliz tahkimatına dair sual takriri Hariciye Vekâletine,*

3. — *Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, İstanbul'da mağruk olan vapur hakkındaki sual takririyle*

4. — *Bursa Mebusu Op. Emin Beyin, Adliyei Askeriye Müşavirliği hakkındaki suali Müdafaai Milliye Vekâletine,*

5. — *Saruhan Mebusu Refik Şevket Beyin, Kırşehir'inde icra edilen mubayaa askeriye hakkındaki sual takriri Müdafaai Milliye Vekâletine,*

Havale edilmiştir.

REİS — Efendim zaptı sabık hulâsası hakkında bir mütalâa var mı?

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim bendenizin takrim müstaceliyet teklifini de havı idi, zabıt hulâsasına geçmemiştir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim Dügünlerde men'i israfat Kanununun tatbiki için temenni takriri denilmiştir, kanunun tatbiki temenni edilmez, kanun tabiatıyla tatbik edilir. Bendeniz lâyikiyle tatbiki için Dahiliye ve Adliye Vekâletlerinin nazarı dikkati celbedilsin diye bu takriri verdim. Yoksa temenni için değildir.

SALİH Ef. (Erzurum) — Benim sual takriminde de müstaceliyet vardır. Çünkü İngilizler tahkimat yapıyorlar, kanal açıyor ve daha başka tertibat yapıyor. Sualimde müstaceliyet vardı ve öyle teklif etmişim.

REİS — Efendim reye vaz'edecek bir şey görmüyorum. Süleyman Sırrı Beyin takriri temenni suretinde yazılmış, sonra diğerinin müstaceliyeti teklif edilmiş, esasen müstaceliyetle havale edilir. Zaptın bu suretle tashihine lüzum yoktur.

SALİH Ef. (Erzurum) — Takriminde müstaceliyet vardır.

REİS — Müsaade buyurun; müstaceliyeti şimdi tekidederiz, yoksa buraya ilâveye lüzum yoktur.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Zatiâliniz tashih edemezsiniz, reye vaz'edersiniz, Heyeti Umumiye müstaceliyeti ya kabul eder veyahut reddeder.

REİS — Efendim teklifi kanuni mevcuttur. Bu talebi reye vaz'etmeye mahal var mı? (Hayır sesleri)

Zaptı sabık hulâsasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın, zaptı sabık aynen kabul edilmiştir.

7. — MAZBATALAR

1. — *Takdirname ile taltif Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim Takdirname ile taltif Kanununun tefsirine dair Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası var.

2. — *Meclisteki asker mebusların vaziyeti hukukiyelerinin tesbiti hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası*

REİS — Meclisteki asker mebusların vaziyeti hakkında Müdafai Milliye Encümeni mazbatası vardır.

3. — *Temettü Vergisi Kanununun ikinci maddesinin tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Temettü Kanununun tefsiri hakkında Kavanini Maliye Encümeninin mazbataları var. Hepsini ruznameye alıyoruz.

4. — *Bankı Osmani memurlarından yüzde bir Müecceliyeti Askeriye Vergisi alınıp alınmayacağına, Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanununun üçüncü maddesinin tefsiri suretiyle halledilmesine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Müecceliyeti Askeriye Vergisinin tefsirine lüzum olmadığına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası var.

5. — *Elbise bedelinin açtıktaki zâbitana verilip verilmeyeceğine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Zâbitan elbise bedeli hakkındaki Kanunun muhtacı tefsir olmadığına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası var; bu iki mazbata redde mütaalliktir.

Bunları bir ruznameye almak var. Sonra bir de burada okumak var. Bunların şimdi müzakeresini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bendeniz biraz izahat vereyim : Efendim, bu maddeler gayet sarıhtir. Kavanini Maliyede ittifak hâsıl olmuş. Buna intizar eden pek çok insanlar vardır. Zannediyorum ki, bu mesele Heyeti Celilede müzakere olunacak bir mesele değildir, o kadar sarıhtir ki, tefsire lüzum görmeyecek derecedir. İntizarda kalan insanlara acıyınız. Bunların bugün okunup geçmesini rica ederim. Tefsirleri reddolunmuştur. Fakat, öyle bir mahiyettedir ki, müzakereye muhtaç değildir.

REİS — Tefsire lüzum olmadığına dair ve

tefsirin reddini mutazammın mazbatanın müzakeresini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Okunsun, sesleri) Kabul edilmiştir.

4. — TEZKERELER

1. — *Hıyaneti vataniyeden üç sene küreğe mahkûm İmam Mahmud Efendi hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair İktisat Vekâleti tezkeresi*

REİS — Hıyaneti vataniyeden mahkûm Mahmud Efendi hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi var. Adliye Encümenine havale ediyoruz.

6. — TAKRİRLER

1. — *Muş Mebusu Osman Kadri Beyin, Muş'a bir tabip gönderilmesi hakkında takriri*

REİS — Muş'a bir tabip izamı hakkında Muş Mebusu Osman Kadri Beyin temenni takriri var. Heyeti Vekile Riyasetine havale ediyoruz.

2. — *Kayseri Mebusu Sabit Beyin, âsi Edhem tarafından alınan eşya bedelinin sahiplerine tesviyesi hakkında takriri*

REİS — Âsi Edhem tarafından alınan eşyanın bedelinin sahiplerine tesviyesi hakkında Kayseri Mebusu Sabit Beyin temenni takriri var, Müdafai Milliye Vekâletine havale ediyoruz.

3. — TEKLİFLER

1. — *Muş Mebusu Osman Kadri Beyin, 23 Nisan 1336 tarihine kadarki mahkûmların affı hakkında kanun teklifi (2/641)*

REİS — 23 Nisan üç yüz otuz altı tarihine kadar mahkûmların affına dair Muş Mebusu Osman Kadri Beyin teklifi kanunisi var. Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

2. — *Memaliki meşgulede müesses Anonim şirketler hakkındaki kanun lâyihasının iadesine dair İktisat Vekâleti tezkeresi*

REİS — Kooperatif şirketleri hakkındaki lâyiha kanuniyenin iadesi hakkında İktisat Vekâletinin tezkeresi var. Okunacak :

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Görülen lüzum üzerine bir daha tetkik olunmak üzere Vekâleti âcizden Makamı sâmilere mukaddema takdim olunup İktisat Encümenince Heyeti Umumiyyeye sevk edilmiş olan kooperatif

şirketleri lâyiha kanuniyesinin iadesine müsaade buyurulması rica olunur efendim.

10 Kânunusani 1339
İktisat Vekili
Mahmud Esad

REİS — Efendim, lâyiha Heyeti Umumiye dedir. İadesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — *İnönü muzafferiyetinin senei devriyesi münasebetiyle Rus Sefaretinden gönderilen tebrikname hakkında Hariciye Vekâleti tezkeresi*

REİS — İnönü muzafferiyetinin senei devriyesini tebriken Rus Sefareti tarafından gönderilen tebriknamesinin sureti gönderildiğine dair Hariciye Vekâleti tezkeresi var :

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

İnönü muzafferiyetinin senei devriyesi münasebetiyle Rusya Sefareti tarafından Vekâleti âci-ziye irsal olunan tebriknamenin sureti leffen takdim kılınmıştır efendim.

11 Kânunusani 1339
Hariciye Vekâleti Vekili
Hüseyin Rauf

REİS — Tensibederseniz münasip bir cevap veririz.

2. — *Bursa Mebusu Osman Nuri Beyle arkadaşının, Merkez Taburu Kumandanı Hacı Tevfik Efendinin ailesine maaş tahsisine dair kanun teklifi (2/643)*

3. — *Bursa Mebusu Osman Nuri Beyle arkadaşlarının, Orhaneli Tabur Kumandanı Ali Beyin ailesine maaş tahsisine dair kanun teklifi (2/644)*

REİS — Bursa Mebusu Osman Nuri Beyin, Bursa Müdafaa-i Hukuk Reisi Hacı Tevfik Beyin ailesine ve Orhaneli Millî Tabur Kumandanı Ali Bey ailesine maaş tahsisine dair teklifi kanunileri var, Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

4. — *Kars Mebusu Cavid Beyin, İnşaat malzemesinin demiryollarında tarifei asliye ile nakline dair kanun teklifi (2/644)*

REİS — Kars Mebusu Cavid Beyin, İnşaat malzemesinin demiryollarında tarifei asliye ile

nakline dair teklifi kanunisi var, Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

6. — *Vilâyatı müstahlasadaki memurun hakkında Heyeti Vekilede zuhur eden ihtilâfın halli hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Encümeni mahsus mazbatası*

REİS — Vilâyatı müstahlasadaki memurun hakkında Heyeti Vekilede zuhur eden ihtilâfın sureti halli hakkında Encümeni Mahsus mazbatası var, ruznameye alıyoruz.

8. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Elbise bedelinin açıldaki zâbitana verilip verilmeyeceğine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Zâbitana elbise bedeli hakkındaki Kanunun muhtacı tefsir olmadığına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası var.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Zâbitana senede bir defa elbise bedeli itası hakkındaki 14 Mart 1338 tarihli kanunun birinci maddesinde; elbise ve teçhizat bedeli olarak kırk sekiz lira ita olunacağı mutlak olarak mezkûr olmasına binaen ciheti askeriyece kıtasının veya kıtadaki memuriyetinin lâğvı veyahut hasbelicap Divanı Harba sevki gibi ahval vukuunda muvakkaten açığa çıkarılan zâbitana dahi elbise bedeli verilmesi iktiza edeceği Müdafaa-i Milliye Vekâletinden beyan edilmekte olduğu ve halbuki ebise bedelinin itasındaki kasıt, fiilen müstahdem bulunan zâbitanın vazife başına gelip gitmeleri hasebiyle iktisasına mecbur buldukları elbisenin hükümetçe teminine mâtuf bir muamele-i teshilâtkaranedan ibaret bulunacağına göre garimüstahdem olanlara bedelâtı mezkûrenin itasını mucip bir sebep görülmemekte ise de açıkta bulunan zâbitana elbise bedeli verilmeyeceğine dair kanunda bir kayıt mevcud olmamasından keyfiyetin bir karara raptı hakkındaki Maliye Vekâletinin 12 Teşrinievvel 1338 tarihli ve Muhasebei Umumiye Müdüriyeti 57074/27911 numaralı tezkeresi İcra Vekilleri Heyetinin 19 . X . 1338 tarihli içtimanda ledelkırâe keyfiyetin berayı tefsir Meclisi Âliye arzı takarrür etmekle ifayı muhtazaşiyle,

neticesinin işarına müsaade Devletlerini istinham eylerim efendim.

21 . X . 1338

T. B. M. Meclisi
İcra Vekilleri Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Kavanini Maliye Encümeni mazbatası

Muvakkaten açığa çıkarılıp Divanı Harbe verilen zâbitane elbise bedeli verilip verilmiyeceğine dair Maliye Vekâletince tereddüdedildiğinden keyfiyetin berayı tefsir Meclisi Âliye sevki hakkında Heyeti Vekile Riyasetinin Heyeti Umumiyyeden muhavvel 21 . X . 1338 tarihli tezkeresi encümenimizce mütalâa ve tetkik edildi.

Zâbitana senede bir defa elbise bedeli itası hakkındaki 4 Mart 1338 tarihli Kanunun birinci maddesinde elbise ve teğizat bedeli olarak kırk sekiz lira ita olunacağı mutlak olup muvakkaten açığa çıkarılan veya Divanı Harbe sevk olunan zâbitana elbise bedeli verilmiyeceğine dair hiçbir kayıt ve işaret olmadığı gibi madde kanuniye mutlak ve sarîh olup tefsire muhtaç hiçbir eiheti görülmemiş olduğundan kanunun ahkâmına tevfiakan bilûmum zâbitana elbise bedeli verilmek lâzım geleceğinden keyfiyet bir kere daha Heyeti Umumiyyenin nazarı tasvibine takdim kılındı.

Kavanini Maliye

Encümeni Reisi	Kâtip	Âza
Mardin	Yozgad	Sinob
Necib	Ahmed	Hakkı Hami
Âza	Âza	Âza
Konya	Kângırı	Kastamonu
Rifat	Behcet	Hasan Sabri

REİS — Efendim, Kavanini Maliye Encümeninin mazbatasını reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Ekseriyeti azîme ile kabul edilmiştir.

2. — *Bankı Osmanî memurlarından yüzde bir Müecceliyeti Askeriye Vergisi alınıp alınmıyacağına dair Maliye Vekâletinin 27 . VIII . 1338 tarihli Vâridatı Umumiye 51618/4101 numaralı tezkeresi İcra Vekilleri Heyetinin 28 . XI . 1338 tarihli içtimanda ledelttezekkür berayı tefsir T. B. M. Meclisine arzı takarrür etmekle ifayı mukatazasiyle neticesinin işarına müsaade buyurulmasını istinham eylerim efendim.*

REİS — Müecceliyeti Askeriye Vergisinin tefsirine lüzum olmadığına dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatasını var :

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Bankı Osmanî memurları, Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanununun üçüncü maddesinin (B) fıkrasında muharrer şirketlerin müdür ve muhasebeci ve fen memurları ve emsali kıyasen birinci derece vergi ile mükellef tutulmuş ise de Bankı Osmanînin her fırsatta Hükümeti Milliyeye karşı Ziraat Bankasından daha nâfi şerait dâhilinde ifayı hizmet eylediği ve zaten temini maişette dâcârı suubet olan memurların vergii mezkûru tediye edemeyecekleri ve silâh altına celplerinde banka muamelâtı yüzüstü kalıp devamı muameleye imkân kalmıyacağı eihetle başta Ankara Şubesi olduğu halde diğer şubelerin kısmı âzâminin seddi mecburiyetinde kalmacağına dair Ankara Bankı Osmanî Direktörlüğünün 2 Ağustos 1338 tarihli tezkeresinden bahsile şirketlerin müdür ve muhasebeci ve fen memurları ve emsali, kanunun üçüncü maddesinin birinci derece mükellefin meyanında bulunduğu eihetle tâlimatın yedinci maddesinde bankalar memurini müeccelisi de bu meyanında gösterilmiş ise de Osmanlı Bankası olbaptaki Şartname mucibince Devleti Aliyenin resmî ve muayyen umuru sarafiyesi ve Hazinei Celileye gelen kâffe vâridatı Devlet'in ahiz ve kabzına ve tediyaı icraya memur müessesesi maliyemiz olmak itibariyle hukukan ve vaziyeten sair bankalara makıys olmadığından işbu müessesede maş ve ücretlerle müstahdem memurinin Ziraat Bankası memurları misillü ücreti şehriyelerinin yüzde biri ile mükellefiyetlerinin muvafıkî mâdelet olacağına dair Maliye Vekâletinin 27 . VIII . 1338 tarihli Vâridatı Umumiye 51618/4101 numaralı tezkeresi İcra Vekilleri Heyetinin 28 . XI . 1338 tarihli içtimanda ledelttezekkür berayı tefsir T. B. M. Meclisine arzı takarrür etmekle ifayı mukatazasiyle neticesinin işarına müsaade buyurulmasını istinham eylerim efendim.

T. B. M. Meclisi
İcra Vekilleri Heyeti
Reisi
Hüseyin Rauf

Kavanini Maliye Encümeni mazbatasını

Bankı Osmanî memurlarının Ziraat Bankası memurları misillü ücreti şahsiyelerinin yüzde biriyle Müecceliyeti Askeriye Vergisiyle mükellefiyetlerinin muvafık olacağından Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanununun üçüncü maddesinin tefsiri Heyeti Vekile Riyasetinin Heyeti Umumi-

yeden muhavvel 23 . XI . 1338 tarihli tezkeresi encümenimizce tetkik ve mütalâa olundu. Mücceliyeti Askeriye Kanununun üçüncü maddesinin (b) fıkrasında muharrer şirketlerin müdürü ve muhasebeci ve fen memurları ve emsali birinci derece mükellefin meyanında gösterilmiştir. Bankı Osmanî müstahdemini, Ziraat Bankası memurları Devlet memurından madudolmadığına binaen Mücceliyeti Askeriye Kanunu mucibince Bankı Osmanî müstahdemininin memurini Devlet gibi istifadeleri ruhu kanuna muğayir görüldüğü gibi bu bapta tefsire mahal olmadığı arzile Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz ve takdim kılındı.

Kavanini Maliye Encümeni

Reisi	Kâtip	
Mardin	Yozgad	
Necib	Ahmed	
Âza	Âza	Âza
Hakkı Hâmi	Konya	Behçet
	Refik	
Âza	Âza	Âza
Kastamonu		
Hasan Sabri		

REİS — Efendim, Kavanini Maliye Encümeninin mazbatasını reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın kabul edilmiştir.

5. — İKİNCİ DEFA REYE KONAN KANUN

1. — *İstihlâs edilen mahallerdeki Ziraat bankaları vâridat ve masarifatına dair Kanun*

REİS — Memaliki müstahlâsa Ziraat Bankası bütçesi geçen içtimada reyî âlinize vaz'edilmiştir. Ekseriyet hâsıl olmadı. Bugün ikinci defa reyî âlinize vaz'ediyorum. Reylerinizi istimal buyurunuz.

3. — *İdarei kura ve nevahi kanunu lâyhası ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim ruznamede Nevahi Kanununun Adliye Encümeninden gelen ahkâmı kazâyeye ait mevaddı vardır. Onun müzakeresine başlıyoruz.

No: 162

10. 1. 1339

Adliye Encümeni mazbatası

Heyeti Umumiye kararıyla Adliye Encümenine havale buyurulmuş olan İdarei nevahi kanun lâyhasının hakkı kazaya mütâallik olan

on, on bir, on iki, on üç, on dört, on beş ve on altıncı fasıllarının kazai ve usuli ve nahiye şûralarının hukuki ve cezai hududu vazife ve salâhiyetlerine ait mevaddı derpişi müzakere olunarak 158 nci maddeden iki yüz birinci maddeye kadar olan fusul ve mevaddı aynen veya tadilen kabul ve bâzı mevaddının da külliye tayy ve tebdili suretiyle encümenin ekseriyeti ârasına iktiran eden şekil Heyeti Celilece berayı müzakere raptan takdim kılınmış ve on yedinci fasılla mevaddı mütâakibesinin müzakeresi derdesti itmam bulunmuş olduğundan bu kısım hakkında takarrür edecek şeklin dahi Heyeti Celileye kariben takdim edileceği mâruzdur.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Canik	Biga
Emin	Hamdi
Kâtip	Âza
İsparta	
Tahir	

Âza

Âza

Karahisarî Şarki

Heyeti umumiyesi hakkında müstenkifim.

Ali Süruri

Âza

Salâhiyeti kazaiyenin itası taraftarı bulunmakla beraber mevad ve fusul muhakemesine muhalifim.

Mustafa Sabri

Âza

Âza

Maraş

Mehmed Hasib

HAKKI B. (Van) — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında çok söz söylenmiştir. Maddelere dair söylense daha iyi olur.

ADLIYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ HAMDİ B. (Biga) — Şunu arz etmek isterim ki nevahi idarelerine hakkı kaza verilmesi encümenin ekseriyeti ârasına iktiran etmiş olduğundan bu bapta itiraz vâkı olduğu takdirde encümenin fikrinin takdimen arzını münasip bulduk. Binaenaleyh Heyeti Celile bu mâruzatımı dinlemek istemediği takdirde bittabi maddelere geçecek. O esnada vukubulacak itirazata karşı arz ederim. (Pekâlâ sesleri)

REİS — Efendim 158 nci maddeyi okuyoruz :

MADDE 158. — Nahiye şûrasının salâhiyeti kazaiyesi, nahiyenin müdürü ile şûranın heyeti idare için intihabettiği iki âza tarafından icra olunur. Riyaset müdür tarafından yapılır.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim bu madde nahiye şûrasının salâhiyeti kazaiyesi kimler tarafından icra edilecek, onu gösteriyor. Halbuki nahiyenin salâhiyeti kazaiyesi hakkında en-cümenin düşündüğü noktai nazar bizim Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun noktai nazarına tevafuk etmiyor. Esbabını arz edeceğim; nahiyelerin teşkilât itibariyle ve şahsiyeti mâneviyesiyle muhtariyeti idareye mâlik olmasını kabul eden Teşkilâtı Esasiye Kanunu, o nahiyenin teşkil etmiş olduğu şûralara bu salâhiyeti kazaiyeyi bahşetmiş olmadığı fikrindeyim. Çünkü bu salâhiyeti kazaiye faslında ve aşağıdaki maddelerde tadedilen hususata muhakeme ve rüyet ve fasledebilmek için salâhiyeti kazaiyeyi haiz olacak zevatın kendilerinde malûmatı kanuniye ve hukukiye bulunması behemehal lâzımdır. Çünkü dâvanın keyfiyetini değil, mahiyetini de değil, hiçbir şeyini nazarı itibara almayarak dâvadaki ehemmiyeti unuttuğumuzu zannediyorum. Bir mahkemeye arz edilen dâva isterse beş kuruş olsun, isterse beş milyon kuruş olsun, sureti rüyeti, usulü muhakemesi bir esasa, bir kaideye müstenid olduğundan dolayı bu dâvayı rüyet edecek heyetin bu gibi hususata, kanuna vukufları bulunması şarttır. Meselâ; birisinin öküzüünün diğerinin elinde bulunmasıyla ikame edilen dâvada hare hakkındaki ahkâmı suveriyeyi şûranın müdürü ile iki tane heyeti acaba tetkik ederek bu beyinedir, bu mecruhtur diye tefrik edebilir mi? Bu suretle ahkâmı fikihiye ve medeniyemize muvafık bir surette muhakeme edebilir mi? (Hayır sadaları) İkinci derecede; araziye mütaallik deayiye rüyet etmek hususunda Arazi Kanununa vâkıf, emlâk hakkındaki ahkâm ve kavanin tamamıyla kendisinde mevcudolmak ve birçok hususatta gerek ahkâmı fikihiye ve gerek teamülâtı şer'iyeye tamamıyla vâkıf olmak suretiyle bir heyeti hâkimenin teşkili lâzımgelir ki, oradaki hukuku ibadî ziyadan sıyanet edelim.

Hattâ efendiler; bendeniz iddia ve ispat edebilirim ki; doğrudan doğruya meslekten yetişmiş ve hükkân sınıfına dâhil olmuş hâkimlerin dâva neticesinde vermiş olduğu hükümlerden, senede yüzde 99 bozulan, nakza uğrıyan hükümler vardır. (Hayır sadaları)

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Nevahi Heyeti İdaresi hâkimlerden daha güzel yapar.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Hakkı Temyiz de yoktur.

MÜFİD Ef. (Devamla) — Katî olarak hükmediyor bunlar. Şimdi bana hayır diyen arkadaşlar acaba hâkimlerin vermiş olduğu hükümlerin hemen cümlesinin tasdika iktirân etmiş olduğunu ispat edebilirler mi? Hâkim insandır, hâkim beşerdir. Hâkim hatadan kurtulamaz. Buradaki maksadım tahsil görmüş ve meslekten yetişmiş hâkimlerin bile esasatı hukukiyeye ademivukuf itibariyle muhakeme ve hükme raptettiği işlerde isabet etmiyerek rüyet ettiği dâvaları arzdir. Böyle usule ademivukufu halinde kalkıp da şûra heyetinden iki kişi ile...

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Şûra değil...

MÜFİD Ef. (Devamla) — Şûradır.

ŞÜKRÜ B. — Heyettir.

MÜFİD Ef. (Devamla) — Nahiye heyeti idaresi şûradan müntehap ve binaenaleyh şûradan çıkmıştır. Bu heyete bu salâhiyeti kazaiyeyi vermek eldeki kanunla katîyen kabili telif değildir. Ancak Teşkilâtı Esasiye Kanunu şunu emrediyor; nahiyede teşkil edilmesi lâzımgelen mahkemeleri nahiyenin teşkil etmesini kanunun ruhu emretmektedir. Yoksa kendilerinin hakem olmasını kanun emretmemektedir. Teşkilâtı Esasiye Kanunu Şûra Heyetine hâkimiyet bahşetmiyor; Şûra Heyetine, nahiyenin işlerini görececek hükkâmı kendileri tâyin etmekte muhtar olduklarını gösteriyor. Böyle heyetlere salâhiyeti kazaiyeyi vermek demek; nahiyede bulunan bilünüm halkın işlerini teşevvüşe uğratmak demektir. Binaenaleyh bu maddenin tayyını teklif ediyorum. (Hayır, sadaları)

HAYDAR B. (Van) — Müfid Efendi Hocamız Teşkilâtı Esasiye Kanunundan bahis buyurdular ve dediler ki; Teşkilâtı Esasiye Kanununda, nahiyenin şahsiyeti mâneviyesinden bahsedilmekle nahiyelere hakkı kaza vermiş olmuyoruz. Bendeniz diyeceğim ki : Müfid Efendi Hazretleri yakınlarında Teşkilâtı Esasiye Kanununu okumadılar veyahut da Teşkilâtı Esasiye Kanununun nahiyelere ait hakkı kaza maddesini unutmuşlardır.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Hakkı kazayı anhyamamışın!

HAYDAR B. (Devamla) — Teşkilâtı Esasiye Kanununun hakkı kazaya taallük eden maddesi, nahiyenin salâhiyeti kazaiyesi vardır diyor.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — O ne demektir?

HAYDAR B. (Devamla) — Telâkkii âlileri gibi olmuş olsaydı bu kanunda bu tâbiri bulmıyacaktınız. Eğer ayrı mahkemeler teşkil edilmesi ve oralarda bu mahakimin icrayı hükmetmesi kastedilmiş olsaydı, buraya nahiyenin kazai salâhiyeti girmiyeycekti ve giremezdi. Birçok arkadaşlar ve Müfid Efendi Hoca da; nahiyede faslı deavi için konulan bu mevaddın tatbik edilemeyeceğini iddia ediyorlar. Fılvakı noktası noktasına tatbik edilemeyecek yerler de bulunabilir, biz onu bilmiyor değiliz. Fakat birçok yerlerde de tatbik olunamaz değildir. Bâzi yerlerde tatbik olunamıyacak diye, bâzi yerlerde tatbik olunacak ve faideyi temin edecek bir şeyin ademi-kabulü doğru değildir. Sonra deavi memleketimizin her tarafında ahali tarafından sulhan rüyet edilmektedir. Fakat Hükümet marifetiyle değil. Çünkü Hükümet merakizi ekseriya köylerden uzak yerlerdedir. Dâva birtakım kuyuda tâbidir, birçok günler sürünüyor. Onun için dâvacılar o muhitte bir hoca veya bir ağa varsa ona müracaat ediyorlar. Bu da; şeyhlerin, ağaların, hocaların halk üzerindeki nüfuzunu artırıyor ve artırmak için bir vesile teşkil ediyor. Bilhassa vilâyatı Şarkiyede ve aşair usulü ile idare olunan mahallerde hal böyledir. Vâzı kanun; nevhahiye salâhiyeti kazaiye vermekle aynı zamanda halkın, şunun, bunun elinden gayriresmî tesirattan kurtulmasını kastedmiştir. (Çok doğru sadaları)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Arkadaşlar; Heyeti Celilenize muhtar heyetleri ipka edilmiştir. Binaenaleyh elbette biz o heyetlere ait birtakım vazaiif ve salâhiyet düşüneceğiz. Malûmuâlinizdir ki, daima küçükten büyüğe doğru gitmek bir kaide hükmiyedir. Bu kaide gözetilmezse, yani köylerin muhtarlık vazifesi tesbit edilmez de bu Nahiy Kanununda elimize verilen şu maddeleri tesbit etmeye kalkışacak olursak yanlış hareket etmiş oluruz. Farz edelim ki, bir nahiy beş köyden, üç köyden ibarettir. Bunlar birbirine birer saat mesafede olsun. Muhtara ve âzalara vereceğimiz salâhiyet vardır. Bunu bilmezden evvel eğer biz bu maddeleri müzakere edecek olursak katiyen işin içinden çıkamayız. Çünkü yarın muhtarların salâhiyetini tâyin ve tesbit ettiğimizde göreceğiz ki, biz burada birtakım maddeleri kabul etmişiz. Halbuki onlar yarıncı müzakaremizde muhtarlara verilecektir.

Bir altüst meselesi ortaya çıkacaktır. Binaenaleyh sözümlü kısa kesiyorum. Mesele gayet mühimdir. Evvelemirde muhtarların salâhiyet ve vazifeleri tesbit edilsin. Bâdehu bu maddeleri müzakere ederiz.

Dr. ÂBİDİN B. (Lâzistan — Muhtara ve-receğiz, sana vermiyeceğiz.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Muhtarlığı kabul ettiniz, encümene havale olundu, encümen henüz tetkik etmemiştir.

Dr. ÂBİDİN B. (Lâzistan) — Muhtar daha iyi, Tunah'ya vermiyeceğiz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim, Müfid Efendi Hazretleri; Nevahi Heyetine verilen salâhiyeti Teşkilâtı Esasiye Kanununa muvafık görmediler, bendeniz Teşkilâtı Esasiyenin yirminci maddesinden bahsedeceğim. (İdare heyeti kazai, iktisadi ve mali salâhiyeti haiz olup bunların derecatı kavani-ni mahsusa ile tâyin olunur. Teşkilâtı Esasiye Kanununun yirminci maddesinin bahsetmiş olduğu salâhiyetin, Nevahi Kanununun bu maddesi derecesini tâyin etmiş oluyor. Zaten kazai salâhiyet ahaliye yeni verilmiyor. Vazaifi adliye ve kazaiye hakkında bir kanun vardır. Orada gerek cezadan, gerek hukuktan halka salâhiyet bahşedilmiştir. Yalnız icra salâhiyeti verilmemişti. Binaenaleyh Nevahi Kanununun ruhu bu fasıldır, yani hakkı kaza faslıdır. Kazai salâhiyet verilmedikten sonra bu kanunu yapmaya lüzum yoktur. Zamanında bahşedilen bir salâhiyeti böyle Millî bir Hükümet şekline girdikten sonra halktan esirgemek, bilmem halkçılıkla ne kadar kabili telifir? Hilmi Beye gelince : mütalâası vârit değildir.

Hilmi Beyefendi; muhtarlığı kabul ettik, muhtarlığın salâhiyeti tesbit edildikten sonra bunun müzakere edilmesini beyan buyuruyorlar. Nahiyeler evvelki gibi yüz pare, yüz elli pare köyden teşekkül etmiyecektir. Birkaç köyden ibaret olacaktır. Nahiyenin hududu âzami merkeze üç saati geçmiyecektir. Hattâ üç saati geçmiş olsa her köyün muhtarına icrai, kazai, salâhiyet vermek doğru değildir. Binaenaleyh maddenin reye vaz'ını teklif ediyorum.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Bir idare memurundan bunu işitmek istemezdim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendiler her nahiy şahsiyeti mâneviyeyi câmi olması

dolayısıyla ve hakkı kazayı da câmi bulunduğu Teşkilâtı Esasiye ile telmih olunmuştur. Burada en ziyade nazarı dikkate çarpan mesele; dört beş günlük mesafelere kazai işlerini görmeye gitmemeleri ve şahit celbi hususunda suhulet olmasıdır. Meselâ; Rusya'da bu usul caridir. Her köyde idare salâhiyetini haiz olan kimsele-
rin hakkı kazayı da yapabilmesinde eidden müş-
külât tasavvur olunmalıdır. Yani her köy üç
dört köyden teşekkül etmiş bir idari şûra ol-
muş ve aynı zamanda kazai vazifesine de atfe-
diyor. Kitabı kazayı, bir hâkimin bilmesi lâzım-
gelen mesaili bunların bilmesi lâzımdır. İn-
şallah tekemmül ederiz, memleketimizde böyle
her köyde bir hâkim olarak - telâkki itibariyle
söylüyorum - Ruslar gibi bin hane itibariyle şû-
ra memurları değil, hakkı kazayı haiz iki üç
âzadan mürekkep bir mahkeme teşkil edebilir-
ler. Burada bir mesele hatıra gelebilir. İnti-
habedilen hâkimler; üç beş köyün vazifesini uh-
delerine aldıklarından ücret almak mecburiye-
tindedir. Çünkü beş on köyün işlerini üzerle-
rine aldıkları zaman onlara ücret vermek lâ-
zımgelir. Bir teşkilât icabeder. İntihabolan
adamların her biri bir köyde olmaz. Birçok
köylere gidip gelmesinde birçok müşkülât olur.
Biz bu nazariye karşısında itayı hak noktai na-
zarından nasıl bir salâhiyet bahşediyorsak yine
halkın reyile hâkimi intihabedersiniz. İntihab-
edilen bu hâkim beş köyü veya on köyü, bir saat
mesafedeki köyler gibi bir mntakayı alır.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Mürekkep nahiyeler
vardır.

HÜSEYİN AVNİ B. (Devamla) — Mürek-
kep nahiyede de yine teşekkül eden şûralar
âzalarını hem kazai, ve hem idari hususatı iera-
da maddeten biraz müşkülâtı olacaktır. Belki
de imkân yoktur. Sonra idarede kabiliyeti olan
insanların her halde hakkı kazada kabiliyetleri
olmıyacaktır. Kaza başka bir şeydir. Teşkilâtı
Esasiye Kanununun ruhunu bozmamak şartıyla
halkın intihabının - fakat bir nahiyeye değil,
beş on nahiyeye teşmili suretiyle - tevsian bir-
kaç nahiyeye teşmili muvafık olacaktır. Yoksa
bin kuruş olsun, hakkın, büyüğü küçüğü ola-
maz. Şekli noksan gelmiştir. Her şûrada bir
mahkeme teşkil etmek de yoktur. Nispî veya-
hut bin haneli bir köyde olmalıdır.

MAZBATA MUHARRİRİ HAMİD B. (Bi-
ga) — Efendim mevzuu müzakere olan Nevahi

Kanunu feyizdar, semeredar olabilmek için bu
mutlaka nevahi heyetlerinin hakkı kazayı da
haiz olmalarıyla kabildir. Elde mevcut, henüz
tadil edilmemiş olan Teşkilâtı Esasiye Kanunu-
nun yedinci maddesi her türlü tereddütten âza-
dedir. Binaenaleyh maddeyi aynen kabul ettiği-
miz takdirde behemehal hakkı kazanın idare heye-
tinde tecelli edeceği tezahür eder. Bu noktai na-
zardan Müfid Efendi Hazretlerinin encümen hu-
zurunda dermeyeran ettikleri mütalâa şayanı kabul
görülmemiş, binaenaleyh reddedilmiştir. Bu mü-
talâatın nefsülemerde tatabuku kabul edilemez.
Malûmuâilileri olduğu veçhile hakkı kaza mese-
lesi muhdes bir şey değildir. Kadim mahkemelere
verilen salâhiyetin bir derece daha tevsiinden
ibarettir. Mevaddî âtiyede görüleceği veçhile Mü-
fid Efendi Hazretlerinin tasavvur buyurdıkları
veçhile ne tasarrufu araziye ve ne de hudut ve
saireye mûtaallik münazaat ve daavi katiyen bu
meclislere verilmemiştir. Encümenimizin bütün
teemmülâtı neticesi mahallî halkının yegâne in-
tihabgerdesi olan şûra heyetinin hakkı kazayı
alâ veçhilkemal ifa edeceğine encümenimizin ka-
naati vardır. Çünkü bu hakkı ne muallime verebi-
liz ve ne de hocaya verebiliriz. Muallim hariç-
ten getiriliyor. Bunun için noksan dahi olsa hak-
kı kazanın ancak şûra heyetinde tecelli etmesi
lâzımgelir. Binaenaleyh maddenin aynen kabulü-
nü encümen namına teklif ediyorum.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Acaba biz
bunu doğrudan doğruya iera memuruna vermek-
tense nahiyeye şûrası kendi âzası meyanından gay-
ri hariçten bir kimseyi intihabetse daha iyi ol-
maz mı?

HAMİD B. (Biga) — Encümen, teklifinin
maslahata muvafık olacağı fikrindedir. Aynen
kabulü taraftarıdır.

Dr. ÂBİDİN B. (Lâzistan) — Doğrudur, doğ-
rudur.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Arkadaş-
lar kanaatime göre nahiyeye heyetine verilen hakkı
kaza kadar, köylere suhulet bahşeden, onların ru-
hunu tatmin eden daha bir şey yoktur. Bendeniz
ne Teşkilâtı Esasiye Kanunu ve ne de şimdiye
kadar tatbik olunan usul noktai nazarından
tetkik etmiyorum. Bugünkü köylerin haleti ruhi-
yesini tetkik edelim. Orada geçen birçok dâvalar
var. Onları tetkik edelim. Göreceğiz ki, zaten köy-
lerde hakkı kaza tabii surette cereyan ediyor.

Birçok mesail var ki, köylüler onları kendi aralarında her halde bir hâkimin vereceği hükümden daha iyi bir şekilde anlar, tetkik eder ve hükmeder. Kazalara gitmekten, mahkeme kapılarında sürünmekten ve belki bâzı dâvavekillerinin bazı-geci olmaktan kurtulur. Zaten köylerde cereyan edecek birçok mesail mu'dil, muğlâk, hukuki olmaktan ziyade oranın vaziyeti içtimaiyesine, ananatata içtimaiyesine göredir ve bunu mahallerinde en ziyade tetkik edecek ve anlayacak köylülerdir. Heyeti ihtiyariyeler nasıl ki şimdiye kadar bunu yapıyordu, şimdi bunu Nahiye Kanunıyla tesbit ettiğimizde daha iyi yapacaklardır. Nahiye müdürleri, bendenizce çok salâhiyattar, çok alâkadar ve çok vâkıfane olarak nahiyelerin ihtiyacı olan bu hakkı kaza bahsini lâykiyle tetkik edecek ve halledecekler ve bundan neticede nahiyeler için saadet doğacaktır, kanaatime göre. Nasıl ki, bütçe hakkını şûralara verdik, diğer birçok idari haklar verdik, her haldé kaza hakkını da verelim ve nahiyeleri mesut bir hale getirelim.

ALİ ŞÜKRÜ B. (Trabzon) — Müfid Efendinin söylemiş olduğu veyahut beyan etmiş olduğu mütalâat zammederim ki, Teşkilâtı Esasiye Kanununa muhalif değildir. Nahiyelere hakkı kaza vermek demek, nahiye şûrasına hakkı kaza vermek demek değildir. Nahiyelerin salâhiyeti kazaiyesi olsun demektir. Teşkilâtı Esasiye Kanununda nahiyelerin şûrasına hakkı kaza verilsin diye bir kayıt yoktur.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Vardır.

ALİ ŞÜKRÜ B. (Devamla) — Varsa yanlışır. Dünyayı düşünmek lâzımgelir. Taksimi âmal kaidesine riayet edilmeyecek olursa hiçbir iş çıkarmanın imkânı yoktur, nitekim Meclisin son zamanlardaki hali de buna şahittir. Her meselenin takdimen müzakeresi için her gün bir saat müzakere cereyan ediyor. Dünyanın işi o kadar çoğalmıştır ki, mutlaka taksimi âmale riayet etmek mecburiyetindeyiz. Bu da ihtisas ile olur. Rica ederim ve soruyorum nahiye şûralarına âza olacak zevat kimlerden mürekkeptir Tahsili ne derecedir? Hasan Ağa da olacaktır, nasıl menedeceksiniz? Okumak bitmiyen de olacaktır. Menedemezsiniz. Salâhiyeti kazaiyeyi okumak bilmiyen adama nasıl vereceksiniz? Size sorarım. Şimdi bu itibarla nahiyeler salâhiyeti kazaiyeyi haizdir demek,

nahiye şûrasına bu salâhiyeti vermek demek değil. Ayrıca iş yapabilecek ehillerini intihabetmek şartıyla verilmesi lâzımdır. Hükümetin tâyin ettiği memurlar değil, bu veçhile bunu verirsiniz. Yoksa herkesin hukukunu; hiçbir tahsili meslekisi, okuması yazması olmiyan adamlara vermek pek doğru değildir. Bu, halkın hukukunu çiğnemek demektir. Rica ederim, encümene gitsin. Encümen; buna başka bir şekil versin, getirsin. Biz, nahiyelere salâhiyeti kazaiyeyi vermiyelim demiyoruz. Fakat nahiye şûrası âzasından olamaz. Erbabı iktidar varsa, onları intihabederlerse o başka. Fakat her halde nahiye şûrasını teşkil eden zata hakkı kaza vermek, doğru bir şey değildir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Efendim zaten nahiye halkı salâhiyeti olmasa bile o deaviyi görüyor.

REİS — İki taktırir vardır. Müzakerenin kifayeti hakkındaki taktıriri reyî âlinize vaz'ediyorum.

Riyaseti Celileye

Mesele tavazzuh etmiştir. Müzakerenin kifayetini ve maddenin aynen rey'e vaz'ını teklif ederim.

15 Kânunusani 1339

Yozgad

Süleyman Sırrı

REİS — Kifayoti müzakereyi evvelâ reyî âlinize vaz'ediyorum. Müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Tunalı Hilmi Beyin taktıriri var; okunacak.

Riyasete

Muhtarlık heyetlerinin vazife ve salâhiyetleri henüz tesbit edilmemiş olduğundan evvel eminde bu cihete mütaallik müzakerelerin itmamını ve bundan sonra eldeki maddelerin müzakeresini teklif ederim.

Bolu

Tunalı Hilmi

REİS — Hilmi Bey taktırirlerinde buyuruyorlar ki : Muhtarlık vazaifi tesbit edildikten sonra bu vazaifi verelim. Hilmi Beyin taktıririni kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmedi efendim.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Temel gözetilmezse böyle olur. Zavallı köylü!

SIRRI B. (İzmit) — Zavallı Tunalı!

REİS — Efendim; bir de tadilname vardır, okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Maddenin berveçhi âti tadilini teklif ederim :

Nahiye şûrasının salâhiyeti kazaiyesi, reis ve âzası şûra tarafından reyi hâfi ile müntahap üç zat tarafından icra olunur.

Kozan
Mustafa

HAMİD B. (Biga) — Efendim zaten iki zat şûra tarafından intihab olunacaktır. Vukubulan teklifi ahir üçüncünün de şûra tarafından intihab edilmesi merkezindedir. Halbuki encümenin kanaatine nazaran teklif edilen şekil en iyi bir şekildir. Binaenaleyh onun aynen kabulünü bendeniz teklif ediyorum.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Efendim bu takdiri vermektan maksadım, bir kere salâhiyeti kazaiye kendisinde olan bir zatın aynı zamanda salâhiyeti icraiye de şahsında ietima etmesin. Bu bir; ikincisi : Nahiye şûrası bunu mutlaka arasından intihabedecektir diye böyle bir kayıt yoktur. Eğer ahali bulursa hariçten de intihabedecektir. (Olamaz sesleri) Müsaade buyurun efendim, Teşkilâtı Esasiye Kanununun maddesine bu mugayir değildir.

Teşkilâtı Esasiye Kanununda diyor ki : Nahiye şûrası kazai, icrai, malî salâhiyeti haizdir. Bunu bilâvasita istimal edecek diye bir şey yoktur. Mutlaktır. Bu en doğrusudur.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Nahiyeler memur yuvası olacak değildir.

REİS — Efendim Adliye Encümeni kendi maddesinde ısrar ediyor. Tadilnameyi reyi âliline vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — O halde nahiyelerin salâhiyeti cahiller eline geçiyor.

Dr. ÂBİDİN B. (Lâzistan) — Reis Bey, sözünü geri alsın.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Sebep? Cahil demek hakaret değildir.

Dr. ÂBİDİN B. (Lâzistan) — Sözüünü geri al! Cahil senden iyi görür ve daha akıllı ve müdebirdir. (Alkışlar, handeler, gürültüler) Rica ederim, sözünü geri alsın. Millet cahil olamaz. Mezzubluk etme, delilik ediyorsun.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Sen cahillik ediyorsun, ümmi diyorum onlara..

ÂBİDİN B. — Rica ederim, geri alsın, hal-ka, millete hakarettir bu.

REİS — Efendim, hakareti tazammun etmez.

Bu maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Maddeyi aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 159. — Tarafeynden biriyle muhakemesi ve karabet ve adaveti ve dâvada dolayısıyla menfaati maliyesi olanlar talep ve iddia vukuunda o işin muhakemesinde bulunamazlar.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, bu madde tarafeynden biriyle muhakemesi karabet ve adaveti olan heyeti hâkimede hazır olmamalıdır diyor. Şimdi karabet meselesi ne dereceye kadar akraba olmalıdır ki, o mahakemede bulunmasında tarafeynin muhakemesine tesir yapmasın. Bu tasrih edilmemiştir. (Diğer maddeler de var sesleri) Onun mevaddı sairede olup olmadığını tetkik etmiş ve görmeden söz söyleyen bir efendi değilim ben. Niseben ve aslen karabet var. Hangi derecesidir? Buna aklım ermiyor, cahilim. Bunu ben anlamalıyım. Karabetin derecesi bu maddede taayyün etmeli. Demeli ki aslın fer'a ve fer'in asla olan karabet derecesindeki karabet müteber değildir. Böyle asıl gibi fûru gibi mesaili meydana koymalıdır. Asıl nedir, ferî nedir? Bunu bendeniz bir kere bilmeliyim. Yarın birçok teşevvüğü mucibolur. Eniştesi, amcasının oğlu diye reddederler ve böyle muhakeme geri kalır. Bundan dolayı tasrih lâzımdır.

HACI TEVFİK Ef. (Kângırı) — Bir köy bazan tamamen akraba olur.

HAMİD B. (Biga) — Efendim, bu madde den maksat bitaraflık kavaidinin tamamıyla tesisinden ibarettir. İşte bundan maksat Usulü Muhakemat Kanununun 64 ncü maddesinde tavzihan takyidolunmuş mevaniî erbaanın teşkili mahkemeye mâni olacağı fikrinden ibarettir. O mevaniin teşkili mahkemeye mâni olacağı işbu maddede tavzih olunmuştur. Binaenaleyh encümen bunu tavziha lüzum görmedi. Çünkü kavanini esasiyemiz bunu zaten göstermiştir. Mamafih Müfid Efendi Hazretleri bir tadilname versinler, encümen de bunu kabul eder.

REİS — Başka söz istiyen yok. Mahaza tadilname gelirse kabul ederiz. Maddenin müzakeresinin kifayetini reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Riyaseti Celileye

159 ncu maddedeki karabet kelimesinin Usulü muhakematı hukukiye Kanununun 64 ncü maddesindeki karabet ve adaveti şeklinde tadilini teklif ederim.

Kırşehir Mebusu
Müfid

(Maddei mahsusunda sesleri)

REİS — Müsaade buyurun efendim.

HAMİD B. (Biga) — Encümen tadilnameyi aynen kabul ediyor.

REİS — Efendim, maddeye ait tadilnameyi reyî âlinize vaz'edeceğim. Kabul edildiğinde maddeyi encümene göndeririz, encümen tashih eder ve gönderir. Bu tadilnameyi nazarı dikkate alanlar lütfen ellerini kaldırsın. Nazarı dikkate alınmıştır.

Efendim. 159 ncu maddeyi encümene veriyoruz. Tesbit edildikten sonra şekli musahhahı Heyeti Celileye gelir.

Efendim, istihlâs edilen mahallerdeki Ziraat bankaları vâridat ve masarifatı hakkındaki Kanunun reye vaz'ında reye iştirak eden 165, âzadır. 2 ret, 1 müstenkife karşı kanun 162 reyle kabul edilmiştir.

3. — *İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, İzmir'de validelerinin vukuu vefatı dolayısıyla*

Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine bir tâziyename yazılmasına dair takriri

REİS — Efendim, İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin bir takriri vardır. Reis Paşa Hazretlerinin validei muhteremeleri İzmir'de vefat etmiştir.

Riyaseti Celileye

Reisi Muhteremimiz Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin valideleri dün İzmir'de irtihal eylemiştir. Meclisi Âli namına Reis Paşa Hazretlerine bir taziyetname yazılmasını teklif eylerim.

15. I . 1339

İstanbul Mebusu
Ali Rıza

REİS — Efendim, takriri reyî âlinize vaz' ediyorum. Paşa Hazretlerine bir tâziyename yazılmasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

HACI TEVFIK Ef. (Kângırı) — Efendim. bendeniz de merhumenin ruhuna fâtiha okunmasını teklif ediyorum.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Bu Meclisin beş dakika tatil edilmesini...

REİS — Efendim, biraz yorulduk. On dakika teneffüs için celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Celse; saat : 2,27

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 2,55

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTIPLER : Mahmud Said Bey (Muş), Enver Bey (İzmir)

REİS — Efendim, celseyi küşadediyorum. Encümen Nahiye Kanununun 159 ncu maddesini tesbit etmiş, şekli musahhah okunuyor.

MADDE 159. — Tarafeynden biriyle derdesti rüyet muhakemesi ve hasmının usul ve fûruundan, yani âba' ve ecdat ve ebna ve ahfadından biriyle kardeş ve amca ve dayı ve damat ve kayınpeder ve damadın babası gibi ikinci ve üçüncü ve dördüncü dereceye kadar karabet ve sıhriyeti ve resmen adaveti ve dâvada dolayısıyla menfaati maliyesi olanlar, talep ve iddia vukuunda o işin muhakemesinde bulunamazlar.

REİS — Efendim, 159 ncu madde bu şekli almıştır. Maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler, lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

Efendim, 160 ncu maddeye geçiyoruz.

MADDE 160. — Müdür veya âzadan birinin mazeret veya gayubeti halinde, müdür muavini işbu noksanı ikmal ve umuru tahririye, nahiye kâtibi tarafından ifa olunur.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Arkadaşlar, burada noksan bir kelime var. Bu, biraz tuhafıma gitti. O da, bir tarzı edebice... (Edebice olur mu sesleri) bir tarzı edebide bir lisan kullanılıyor. Bunun yine bir tarzı edebide noksanı ikmal olunur. Zannımca bu, hiçbir kanuni lisan değildir. (Doğrusunu söyle sesleri)

HAMİD B. (Biga) — Efendim, Heyeti Celilenize arz edilen şekli ifade, tâbiratı kanuniyeye muvafıktır. Yani bundan maksat, Heyeti hâkimeden birinin, mazeret veya saire dolayısıyla heyeti hâkimede bulunamamasını icabedecek esbab bulunduğu takdirde, bundan mütevellit noksanı müdür muavini ikmal eder.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Efendim, bendenize kalırsa zannederim müdür muavini

leri köylerde oturacak. Bir nahiye, mütaadit köylerden teşekkül ettiği zaman, köylerde bulunanlara (Müdür vekili) denilecektir. Âza noksan olduğu zaman başka köyden bir âza getireceğimiz yerde nahiye merkezinden bir âza intihâbedilse daha iyi değil midir?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Zaten heyeti kazaiye bir müdür ve şûradan müntahap iki âzadan terekkübediyor. Müdür olmadığı vakit, muavinin vekâleti tâbîdir. Müdür muavini, bu noksanı ikmal eder. Madde doğrudur.

REİS — Başka söz isteyen yok. Tadilname de yoktur. Evvel emirde müzakerenin kifayeti kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür. Maddeyi aynen reyi âlinize koyuyorum.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Müsaade buyurun efendim. Tadilnameyi yazıyorum.

REİS — Efendim, tadilname yok.

HÜSEYİN B. (Elâziz) — Efendim, tadilname gelinceye kadar intizar edilmez.

Riyasete

«Umuru tahririye» yerine «yazı işleri» denilmesini teklif ederim.

Bolu
Tunalı Hilmi

REİS — Efendim, bu tahriri nazarı dikkate alanlar, lütfen ellerini kaldırsın. (Ret, sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Ret diyenler kendi lisanlarını ayak altına alıyor.

REİS — Reddedilmiştir efendim. Şu halde 160 ncu maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. 160 ncu maddeyi aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. 160 ncu madde ekseriyeti azıme ile kabul edildi.

Madde 161. — 159 ncu maddede gösterilen esbab dolayısıyla heyetin teşkili mümkün ola-

madığı takdirde müddei en yakın nahiye heyeti kazaiyesine müracaata salâhiyettardır.

REİS — Efendim, bu madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır, sesleri) 161 nci madde hakkında söz istiyen yoktur. Binaenaleyh maddeyi aynen reyî âlinize vaz' ediyorum. Maddeyi aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

FAHREDDİN B. (Kars) — Maddeler güzel düşünölmüş.

On birinci fasıl

Heyeti kazaiyenin vazife ve salâhiyeti

Madde 162. — Nevahi heyeti kazaiyesinin mevaddı hukukiyedeki vazaiifi evvelâ kura ahâlisi beyinde, bin kuruşa kadar olan her nevi alacak, verecek dâvalariyle bu miktar ve kıymeti tecavüz etmiyen emvali menkuleye mütaallik deaviyi katiyen, saniyen bu miktar ve kıymeti tecavüz eden alacak, verecek dâvalariyle her nevi hukuk dâvalarını tarafeynin rıza ve muvafakatiyle sulhan hallüfası ve sulhname dahi tanzim eder.

REİS — Efendim, bu madde hakkında söz istiyen arkadaşların esamisini yazdım.

ADLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ HAMİD B. (Biga) — Efendim, nevhî teşkil eden heyetin hukuku kazaiyesinin tekâmülünde bilâhara icabına bakılmak üzere encümeniniz şimdilik vazafını tahdidetmiş, bin kuruşa kadar olan matlubatı âdiyelere ait deavi ile, buna mukabil olan emvali menkuleye mütaallik deaviyi katiyen ve bunun haricinde olan deavii sairenin sulhan hallini muvafık görmüş. Nahiyeler o gibiler hakkında faslı dâva edecektir. Esasen mevaddı mütaakibede görüleceği veçhile heyeti hâkime kendisine arz edilen dâvadan dolayı evvel emirde sulh teklif etmeye mecburdur. Eğer muvafakat olursa sulhname tanzim olunur ve bu ilâm mahiyetinde tarafeyne tebliğ olunur. Bu itibarla Adliye Encümeniniz, (2 000) kuruşu fazla görmüştür; şimdilik (1 000) kuruşla iktifa etmiştir.

ŞEVKİ B. (İçel) — Hiç olmazsa iki bin beş yüz kuruşa iblâğ edilirse bir sığır dâvasını dahi rüyet etmek salâhiyetini vermiş oluruz. Bu suretle hiçbir dâva göremez bu ancak bir horoz dâvasını görebilir.

HAMİD B. (Devamla) — Encümeniniz Heyeti Celileden mülhem kanaate tâbi olmuştur. Mâlûmuâliniz; deminden beri icra kılınan müzakerat neticesinde, hakkı kazanın nevahi heyeti idarelerine tefviz ve ademitefvizi cayı tereddüt olmuştur. Binaenaleyh bu tereddüde mahal kalmamak için, şimdilik bununla iktifa edilmiştir. Şayet Heyeti Celile lüzum görürse bu miktarı tezyidedebilir ve hattâ üç, dört misline de iblâğ edebilir.

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Efendiler; bendemiz, nahiye müdürünün ve nahiye şûrasının intihabetmiş olduğu nahiye heyeti idaresinin hakkı kazası müzakere edildiği zaman, (158) nci madde müzakere edildiği zaman söz almıştım. Fakat bendemize sıra gelmedi. Biz, Teşkilâtı nevahi Kanuniyle, memleketi ve halkı yükseltmek istiyoruz; artık bu memleketin hukukunu, ilmini, irfanını, iktisadiyatını, maliyesini yükseltmek istiyoruz. Bunun için halka hukuk veriyoruz, vazaiif veriyoruz. Diyoruz ki, nahiye şûrasının müdürünün vazaiifi meyanında iktisadi, malî, adlî ve kazai vazaiif vardır. Bu vazaiif yükseltilecektir ve bu âza ve müdürler, ahali tarafından müntehab olacaktır. Her halde bununla bir şey kastediyoruz ki : Nahiye müdürü ve nahiye şûrası âzaları intihab olunduğu zaman halk düşüncecek; kendi nahiyelerini idare etmek ve yükseltmek için ilim ve irfanla mücehhez olan zatları intihabeyliyecektir ve şimdiye kadar efendiler cehli mutlak içerisinde değillik. Nahiyeler çok kimseler yetiştirmiştir. Nahiye kendisini idare edecek adamı nerede olursa olsun; arayıp bulacak ve re'sikârına koyacaktır. Bunun için telâş etmiyelim ki nahiyelerde müdür malûmatsız, idaresizdir. Binaenaleyh nahiyeler öyle adam bulacaktır ki, onlar belki mutasarrıflık ve kadılık etmiş zatlardır. Valiler, mutasarrıflar memuriyeti terkle gidip memlekette oturacak, nahiye ve kazanın müdürîyetini ifa edecektir. Eğer hakikaten memleketi yükseltmek istiyorsak ki, istiyoruz, ve Teşkilâtı Nevahi Kanuniyle Teşkilâtı Esasiye Kanunu yapıyoruz. Bundan maksadımız memleketi yükseltmektir. Bunun için her halde ben mutasarrıflık ettim, kadılık ettim, tenezzül etmem diyen olmayacaktır. İhtimalki arz ettiğim gibi pek yüksek adamlar bulacaksınız. Yani salâhiyeti kazaiyeyi ifa edecek yüksek adamlar bulunacaktır. Onun için telâşa lüzum yoktur. Fakat bu maddede gayet taksir edilmiş; bin kuruşa kadar olan dâvaları katiyen halleder diyor.

Efendiler, bin kuruşluk dâva ile on bin kuruşluk dâvanın şekli rüyeti birdir. Madem ki, köylünün dâvasını kendi nahiyesinde rüyet ettireceğiz, artık onu kaza ve liva merkezine kadar gönderip oralarda kahve köşelerinde süründürmiyeceğiz; o halde biraz fazla hak vermeliyiz. Bin kuruşluk demek iki kaz veya bir koyun dâvası demektir. Her halde fiyatı esya yükselmiştir. Bir hayvan dâvası dediğimiz bugün ihtimalki beş bin, on bin kuruşluk dâvalardır. Bunun için verilen salâhiyeti pek az görüyorum. Binaenaleyh meseleyi kıskanmıyalım efendiler. Efendiler emin olalım ki nahije halkı kendisini bizden daha ziyade idare edecekler ve bu teşkilâtın sonra nevahinin ve memleketin yükseldiğini ve memleketin irfanının tarakkisini göreceğiz. İnşallah bir an evvel bu kanunu onların ellerine verelim. Yani o adamlar bir defa teşkilâta başlasınlar, kendi işlerini pek mükemmel yapacaklar. Bunun için bir takrir verdim. Hiç olmazsa beş bin kuruşluk dâvayı halledebilirsiniz.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — On bin kuruşluk olsun.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim; bu madde iki fıkrayı havi olmak itibariyle bendeniz birinci fıkra hakkında mâruzatta bulunacağım. İkinci fıkranın lüzumu olmadığına kaaniim. Birinci fıkrada «Kura ahali arasında bin kuruşa kadar olan her nevi alacak verecek dâvaları» diyor. Alacağı anladım, fakat verecek dâvasının ne olduğunu bilemiyorum.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Deavii mütekebile.

MÜFİD Ef. (Devamla) — Alacak verecek gibi ibarelerle kanun olamaz. «Bin kuruşa kadar olan deaviye». Bu kâfidir. Ondan sonra miktar, ismi işaretle gösterilen miktar ve kıymeti tecavüz etmiyendir. Binenaleyh bu biraz girintilidir. Meselâ Heyeti Celile kaç kuruş kabul ederse o kadar kuruşu tecavüz etmeyen kelimesiyle onu da halletmek icabeder. Madenin ikinci fıkrasına gelince ve bu miktar ve kıymeti tecavüz eden her nevi alacak verecek dâvalarıyla her nevi hukuk dâvasını tarafeynin rıza ve muvafakatiyle sulhan hal ve fasıl tâbiri var. Yani nahije heyeti kazaiyesi vazifesi haricinde olan dâvayı tarafeynin rızasıyla sulh eder. Malûmuâliniz tarafeyn razı olduk-

tan sonra onu babası da sulh eder, amcası da sulh eder, dayısı da sulh eder. Şu halde sulh için de tarafeynden biri beni sulh et diye mahkemeye gidecek, tarafeyn bir gün, iki gün işinden gücünden kalacak, biz sulh olacağız. diye uğraşacak... Biz ahaliye teshilât yapıyoruz diye kendi rızalarıyla yapılacak sulhtan menedcek kadar işin ilerisine gideceğiz. Bu da maddenin içerisine girmemelidir.

ŞEVKİ B. (İçel) — Kendi yapacakları sulh nakzolunabilir. Fakat mahkemenin yapacağı sulhtan dönemezler.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Bir adama hiçbir vakit mahkemeye gideceksin diye cebredilemez. Böyle bir kaide esasiye yoktur. Gönül ibra da eder, irza da eder. Bir adam bir adamdaki alacağını ibra ediyor. Haydi git sen mahkemeye, bir adam bir adamla sulh olacak, haydi git sen mahkemeye demek ahkâmı esasiyeyi esasından bozmak demektir ki, bu fıkranın buraya girmesi caiz değildir. Sonra bin kuruşa kadar olan deavinin rüyeti kabul olunacak. Artık hiçbir tarafı, mahkemeye gönderip göndermemeye, lüzum yok mudur? Müdür efendi çağırarak, ne o? Sizi sulh ettireceğim. Binaenaleyh ikinci fıkra mahzurludur. Mademki o dâva heyeti kazaiyenin vazifesi haricindedir, mademki vazifesi haricinde olmak itibariyle onlar razı olmazsa aidolduğu mahkemeye gidip dâva edeceklerdir; o halde ortada bir şey kalmıyor.

Bir de birinci fıkrada bir kelime daha var. Bendeniz şüphe ediyorum. «Emvali menkuleden bin kuruşa kadar olan dâvayı katiyen hüküm» dedik mi; istinafi kabil olmıyan dâva demektir. Fakat Temyizi kabil olacaktır demektir. Nahije sulh mahkemelerine bir de merci gösterdiler mi efendim? Aşağı baktığım zaman merci Temyiz olmadığını gördüm. O halde katiyen hüküm kelimesini de burada fazla gördüm. Katiyen hükümden maksadın kabili temyiz ve istinaf olmadığını anlıyorum. Bu (Katiyen) kelimesi halledilmeli.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Hayır.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Şükrü Bey gibi hayır diyecek olursak kabili istinaf ve kabili temyiz olarak hükmetti mi, mahkeme mutlaka bertaraf olacaktır. İstinaf ve Temyize gittik mi, artık nahiyede mahkeme teşkiline lüzum görülmiyecektir. Neden nahiyede mahkeme teşkil ettik? O katî hükmünü versin, istinaf ve temyizi olmasın. Bu

kapıyı açtığımız zaman nahiyedeki hakkı kazadan istifade edilemeyecek, her taraftan hükümler doğrudan doğruya istinaf ve Temyize gidecek. Bundan dolayı (Katiyen) kelimesini kaldırıp kabili istinaf ve temyiz olmamak suretiyle fakranın tadilini teklif ediyorum. (Muvafık sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Maalesef yine lisan dan bahsedeceğim. Hiç olmazsa köylünün değil, mektep görmüş olan münevverin bile anlayabileceği bir şekilde yazsalar da çok müteşekkirdim. Fakat maalesef bir zamanın tâbirine göre oldukça (Décaser) ye (Türkçe söyle sesleri), (Sadede sesleri). Arkadaşlar sadedin öyle bir dâhilindeyim, çıkmak imkânında değilim. Siz de onun içindediniz, mümkün değil çıkamazsınız. Çünkü baştanbaşa berbat bir halde yazılmıştır muzir bir halde yazılmıştır. (Gürültüler) Dinleyiniz arkadaşlar; mademki bu veçhile yazılmıştır. Hiç olmazsa kavaide muvafık olarak yazılıydı. Arkadaşlar; nevalhi heyeti kazaiyesinin demek doğrudur değil, ya, (Nevahi heyati kazaiyesinin) denilecek, yahut (Nahiye heyeti kazaiyesinin) denilecek. Bunu bile becerememişler. (Doğru sesleri), (Gürültüler) müsaade buyurunuz. Nevahiye Türkçeye tahvil ettiğimiz takdirde «Nahiyeley heyeti kazaiyesi» denilirse ne anlarız? Bütün nahiyelere ait heyeti kazaiye anlaşılıyor. Şu halde nahiye heyeti kazaiyesi denilmelidir bir; ikineisi sürecü lisan vardır.

ABDÜLGAFUR Ef. (Karesi) — Sürecü lisan olmaz. Sürc, Türkçe (sürçmek) mastarındandır.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Dil sürecü olduğu gibi kalem sürecü de olur. Eğer bu kabilden olsaydı. Mazbata Muharriri şuraya çıkıp da diyecekti ki : Nahiye yerine kura demişiz. Görüyorsunuz zihniyeti arkadaşlar; köyden ayrılıyoryorsunuz matteessüf.

Saniyen : Burada (Kura) denilemez efendiler, (Karye) denilir. Cemi caiz değildir, müfret lâzımdır. Bahusus köy varken karye demek de, bilmem ne dereceye kadar doğrudur? Maddede bin kuruşa kadar olan dâvayı rüyet eder deniyor. Bu ciheti arkadaşlarım son derece izah ettiler. Size iki buçuk sene evvel takdim ettiğim - Köy nahiyesi Kanunu - hâlâ Meclisi Âlinizde uyuyor. Ben muhtara bin kuruşluk salâhiyet verdim. Matteessüf nahiye şurasına bin beş yüz kuruş bile verilemiyor.

MUSTAFA B. (Tokad) — Sen köylü müsün?

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Arkadaşlarım! Teklifim on bin kuruş üzerinedir. Biz sulh hâkimlerinin salâhiyetini 50 bin kuruşa, beş yüz liraya çıkardık. Binaenaleyh Heyeti Celileden rica ediyorum. Bunu hiç olmazsa yüz liraya iblâğ edelim. Kabul edeceğinizi bilseydim bir sulh hâkimi kadar iş görebilecek olan köylüme beş yüz liralık bir salâhiyet teklif edecektim. Fakat kabul etmiyeceğinizi biliyorum. Yalnız burada encümen heyeti muhteremesi, Adliye Encümeni burada nasılsa büyük bir hatada bulunmuş efendiler, ahiz ve ita mı denilmek lâzımgelir? Arapçası; Arapça bilmiyorum, alacak, verecek dâvası demiş. Nasıl olmuş da büyük bir hataya sapsınlar? Bilmem bu kadar Arapça terkipler arasında bu güzelim Türkçe kelime hiç yakışmıyor arkadaşlar. (Handeler)

BEHÇET B. (Kângırı) — Rûfekayı muhtermeden bâzıları nevalhi heyeti kazaiyesine verilecek salâhiyet, nevahinin rüyet edeceği devî bin kuruştan ziyade olsun dediler. Fakat bunun için hiçbirisi bir mesnet göstermedi ve ancak diyebildiler ki : Nevahinin istihsal ettiği bu keyfiyet bir haktır. Yani hakkı kaza onların hakkıdır dediler. İctihadı âcizanemce bu bir kimse için bir hak değildir. Kaza bir emanet, bir vazife, bir salâhiyettir ki o ehline tefevvüz olunur. Mademki bu ehline tefevvüz olunacak bir vazifedir, ondan bir miktar gözetilmesi ve Heyeti Celilenize onun takdir edilmesi vâcibendendir. Hattâ bin kuruş bile bendenize çoktur. Yüz kuruş bile çoktur. Zaten aslına muhterizim. Bunlara vazife kazaiye vermek doğru değildir. Çünkü vazife kazaiye ilim ve mantık netayiciyle vukua gelebilir ve bunlar için birçok mevzuat vardır. Eğer bu iş aklen ve herkesin kendi içtihadıyla, vicdaniyle olsaydı pek doğru idi. Herkese bu hakkın verilmesi lâzımdı. Bu hukuku, köyde kendi ismini yazmak bilmiyen, kavanini adliye nedir bunu bilmiyen zevata tevdi etmek için bu kadar miktar kâfidir. Bunlardan fazla vermek doğru değildir, bu miktar kâfidir.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Şehirlerde han, hamam yapmıyacağız artık.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Bendeniz müstehar bir mesele arz ediyorum. Kabul buyrulursa bu müzakere fuzuli olacaktır. Lûtfen reye koyunuz.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Efendim bin kuruştan ibaret olan salâhiyeti kazaiye bugün için dört kaz, iki hindinin bedelidir. Bir nahiye heyeti idaresine dört kaz veya beş hindi hükmetmek için salâhiyet verdikten sonra bir merkebin bedelinden yahut her hangi bir dâva istihkakından dolayı hakkı kaza vermemekten garip bir şey olamaz. Bugün hakkı kaza için nevahiye beş bin kuruştan noksan verilecek salâhiyet hiçbir mâna ve hiçbir hüküm ifade etmez. Yani halkı bütün mahkemelerin her zamanki şikâyet ettiğimiz tehhüratı karşısında bulundurmamak; bunları o müşkülâta mâruz bırakmak olur. Onun için nahiyelere verilen o şeyden hiçbir istifade istihsal olunmuş olmaz. Binaenaleyh bunun her halde beş bin kuruşa iblâğı lâzımdır kanaatindeyim. Sonra Nevahinin icrayı ahkâmda bugün duçar olacağı tereddüt, müşkilât müptedilik dolayısıyla şimdilik bunların hükmedecekleri şeyi muhtacı temyiz olmak üzere kabul etmek de hakikaten muvafık olur. Çünkü oradan sudur edecek ahkâmdaki yanlışlıkları, görülecek tetkikat üzerine ileride kendiliklerinden ıslah etmiş olurlar ve iyi bir netice hâsıl olur. Binaenaleyh bendeniz bu hususta bir takrir veriyorum. Diyorum ki, (Sulhname tanzim eder, nahiye heyeti kazaiyesinden sudur eden karar tâbi olduğu kaza mahkemei istinafinda temyizen tetkik olunur).

Binaenaleyh nevahi heyeti kazaiyesinden sudur edecek bu kabîl ahkâma bir de temyizen tetkik hakkı kabul edilmezse burada pek çok yanlışlık olmak ihtimali vardır ve bu yanlışlıklar bu tarikle kapanmış olur. Bendeniz diyorum ki, temyizen ibra; istinaf mahkemesinde tetkik ve oraca görülecek nevakısı nahiye heyeti kazaiyesinin malûmu olduktan sonra her halde kendilerinin yavaş yavaş yanlışlıklarını ıslaha medar olur. Binaenaleyh bu suretle kabulü her halde çok muvafıktır kanaatindeyim.

Dr. ABİDİN B. (Lâzistan) — Arkadaşlar; bendeniz bir şey arz etmek istiyorum. Bu zihniyetten kurtulalım. Bizi yetiştiren, kazanını, kovasını her şeyini satıp da bizi mekteplerde yetiştiren köylüyü daima salâhiyetsiz, kabiliyetsiz göstermek doğru değildir arkadaşlar. (Bravo sesleri) Cenabı Haktan dilerim ki; bizim gibi sefillerden bu hakkı alsın.

Arkadaşlar! Çok âlicenap ve hakikaten çok hürmet ettiğim Behcet Beyefendi Hazretleri

bu gibi mehamı umurla iştilgal etmiş oldukları halde maatteessüf diyor ki; bilmem tavuk çalanları, yoğurt çalanları ancak muhakeme eder. (Kim sesleri) Behcet Bey..., ancak bu salâhiyeti haizdir.

Çok rica ederim, oradaki salâhiyeti kazaiyeyi haiz olan şahsiyetleri bu dereceye indirmek doğru değildir. Görecekları dâva on sarı liralık olursa pekâlâ, fakat rica ederim, bu mahkemeye hiç olmazsa bir çift öküz çalanları muhakeme etmek salâhiyetini vereyim. Bir çift öküz yüz lira eder. Ben de yüz liralık salâhiyetin taraftarıyım. Hiç olmazsa bir iş görsünler. Yoksa herkes nahiye şûrası mahkemesini yalnız tavuk hırsızlarının mahkemesi olarak görür.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Yaşa koca hatip...

Dr. ABİDİN B. (Devamla) — Hiç olmazsa bu tavuk çalanların muhakemesini görsün şeklinde göstermiyelim ve millet bunu kabul edemez. Sivrililerle sivrilmek bilirdiniz ne şekle benzer? Mâyi şekli... Hangi kaba konursa o şekilde... Lâmbaya konursa lâmba şeklini iktisabeder. Boruya konursa boru... (Handeler) Rica ederim, köylü mukadderatına vazüyledir. Ve bunu Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile tasdik ettik. Ben de dil ile ikrar, kalb ile tasdik etmişimdir. Ben bütün mevcudiyetimle, bütün kalbimle tasdik etmişimdir. Artık bunu kimse alamaz. Ölme liyim ki, alsınlar.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim hakikaten zamanın tebeddülüyle ahkâmın tagayyürü inkâr edilemez. Evvelce nahiye meclislerinin hüküm verdikleri meblâğ, paranın kuvvei iştiraiyesi ve kuvvei tedavüliyesi noktasından, 150 kuruşun kuvvei iştiraiyesini bugün nazarı itibara alacak olursak hiç olmazsa otuz lira eder. Evvelce yüz elli kuruşa yüz elli kuruş ilâve edildiği takdirde bir tek öküz alınabilirdi. Binaenaleyh es'ar yükselmiştir ve sulh mahkemeleri hakkındaki Kanun neşredildiği zaman iki bin beş yüz kuruşa hükmederken ahîren iki bin beş yüz kuruş kâfi gelmediğinden sulh hâkimlerinin salâhiyeti beş bin kuruşa çıkarılmıştır. Heyeti Celilenizce beş bin kuruş da kâfi görülmiyerek elli bin kuruşa kadar sulh mahkemelerine salâhiyet verilmiştir. Meselâ bugün köylünün bir dönüm ekini hayvanata yedirirlerse yedirilen mezkûr ekin on kile olacak olursa, lâakal elli lira eder ve bir dönüm afyon yedirirlerse on okka afyon

sütü eder. Eğer nahiyeye bir dönüm mezruata icrayı hükmetmek için salâhiyet vermiyecek olursak o salâhiyeti kazaiye mevhum kalır. Binaenaleyh bu noktâ nazardan bin kuruş gibi gayrikâfi bir salâhiyeti kazaiye vermektense bu miktarın tezyidini Meclisteki ahvali ruhiyeyi evvelce keşfetmeksizin iki bin beş yüz kuruşa çıkarılmasını teklif etmiştim. Madem ki, Heyeti Celilenize beş bin kuruşa müzaheret vardır; bendeniz de beş bin kuruş olmasını teklif ederim ve evvelce teklif ettiğim iki bin beş yüz kuruştan feragat ediyorum. Malûmuâliniz mahkemeye gelen müddeaaaleyh, müddeinin muhakemesini sürüncemede bırakmak için müddeinin iddia ettiği müddaabihe iki bin kuruş denildiği takdirde müddeaaaleyh beş bin kuruş derse böyle tertibat ve tasniata karşı bu kanunda tedabiri mânia yoktur. Binaenaleyh Sulh mahkemeleri Kanununda bu tedabir düşünülmüş ve denilmiş ki; müddeaaaleyh tarafından mukabil bir dâva dermeyan olunduğu zaman, o dâvayı dahi rüyete, sulh hâkimleri mezundur. Binaenaleyh bu maddeye de deavii mütekabile kaydı konulmalıdır. Bendeniz buna dair bir takrir verdim ve nazarı dikkate alınmasını rica ediyorum.

MUSTAFA HİLMİ Ef. (Niğde) — Efendim heyeti kazaiyenin vazife ve salâhiyeti hakkında Meclisi Âliye söylenen sözleri dinledim: Söylenen sözlerin hemen diyeceğim ki, cümlesi emvali menkule hakkında verilecek salâhiyete munhasır kalıyor. Nahiyeye heyetine on bin kuruşluk dâvaya kadar mezuniyet versek bütün emvali gayrimenkule salâhiyeti kazaiyesini de o heyete vermiş oluruz. O heyeti kazaiyenin ihtisasını düşünelim. Bir parça imsak edelim. Her nahiyede ihtisas sahibi hâkim bulundurmamak, kadı bulundurmamak, müftü bulundurmamak imkânı yoktur. Bu kaabil değildir. Biz bugün imam, hatip bulamıyoruz. Mektep görmiyen, medrese görmiyen yalnız tecrübesiyle amel edecek kimsele-re; emvali menkule ve gayrimenkule üzerinde uzunboylu salâhiyet verecek olursak ve dâvalarını katiyen halledecek tâbirini kullanacak olursak yanlış bir yola gidilmiş olur. Bu cihetleri iyi düşünelim. Bendeniz de Makamı Riyasete bir takrir takdim ediyorum. Bunda menkul ve gayrimenkul dâvaların beş bin kuruşa kadar olmasını teklif ediyorum. Ancak bir şartla : «Mensuboldukları kaza bidayet mahkemelerine istinafen müracaat etmek» diyorum. Yani bu

heyeti kazaiye dâvanın esnayı faslında hata etmişse razı olmıyan taraf mensubolduğu kaza bidayet mahkemesine müracaatla istinaf ettirmek hakkını haiz olsun ve binnetice verilen hüküm tashih edilebilsin, tetkik edilebilsin. Mütehasısı tarafından bir sureti hal bulunsun. Bundan dolayı takririmin kabul edilmesini rica ederim.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisar Sahib) — Efendim, encümenin teklif etmiş olduğu madde bin kuruşa kadar olan her nevi emvali menkule alacak dâvalarına aittir. Onun gayri bilumum deaviyi sulhen görmek üzere salâhiyet veriyor ki, zaten tarafeyn gelir de sulh olursa elhak en iyi hüküm, en âdilâne hüküm sâdır olmuş olur ve mesele sulhen halledilmiş bulunur. Bin kuruştan fazla her nevi alacak dâvalarını rüyet etmek salâhiyeti nahiyeye verilecek olursa buna bir de emvali menkule ilâve edilecek ve bir de turuku itiraziye ilâve edilecek olursa köylünün işini yine çıkmaza götürmüş olacağız. Biz bilûmum deaviyi mahallinde halletmeyi istihdaf etmek istemiyoruz. Yok eğer bilûmum deaviyi mahallinde halletmeyi düşünüyorsak ona göre teşkilât yapmak lâzımdır ve bu azim teşkilâtı göz önüne alınmalıdır. Teşkilât yaptığımız zamanlarda hukuk mefhumunu anlayacak hâkimler koymak lâzımgelir. Bunu koyabilecek halde miyiz, değil miyiz? Biz bunu düşündük ve encümen ariz ve amik bir nokta üzerinde imali fikretti. Henüz hali hazırdaki mevcut teşkilâtımıza hâkim bulamadığımız zamanda yeni teşekkül edecek ve adedleri her halde çok olacak, beş altı bine bâliğ olacak neva hiye - hatâ - on seneye kadar hâkim bulmanın imkân ve ihtimali olmadığını gördük. Bugün adliyenin hali hazırdaki teşkilâtı için daha yedi yüz hâkime ihtiyacı vardır. Bunu tedarikten âciz bir vaziyetteyiz. Binaenaleyh biz böyle beş bin kuruşa kadar nahiyeye heyetlerinin salâhiyetini çıkarır ve emvali menkule ile her nevi alacak dâvalarını rüyet etmesini kabul edersek hiç şüphesiz bir tarik açmış olacağız ve açmak zaruretindeyiz. O vakit ne olacak? Zaten köyde hallü fasle dilemiyen her şey kaza merkezine gelecektir. Bu suretle köylüye iyilik mi yapmış olacaksınız, hakkı kaza mı vermiş olacaksınız? Bilâkis köylüyü daha fazla merkezi kazaya celbedeceksiniz. Dâvasını istinaf etmekle avukatlarla belki daha fazla para ka-

zandıracaksınız. - Bendeniz avukat olduğum halde söylüyorum - işin rengi, şekli, mahiyeti bu olacaktır. Halbuki bin kuruşa kadar olan dâvaların hal-lü faslını nahiye heyetine verdiniz mi köylünün hemen birçok işleri, küçük işleri, meselâ aralarında senetsiz alınan, verilen üç yüz kuruş, beş yüz kuruş gibi dâvalar olduğu için bunları orada her halde katiyen halletmek bir daha onları merkezde ve sainede süründürmemek ve büyük dâvaları merkezde tetkik etmek elhak daha iyi olur kanaatindeyim. Çünkü bin kuruştan fazla olan dâvaların istimai da birçok kuyut ve şuruta tâbidir. Bin kuruşa kadar olan dâvalar senetsiz istima olunabilir. Bin kuruştan fazla olan dâvanın sene-de tâbi olması ve senetle istimai lâzımgelir.

Nevahi mahkemelerinin bu gibi dekaiki kanu-niyeye nüfuz ederek bunun üzerinde inali fikre-deceklerine kaani olanlardan değilim. Onun için her halde iyilik yapalım derken köylüye, halka zulüm yapmıyalım. Bu miktarı tezyidedecek olursak her halde bir tarık bulacaksınız ve illâ mahal-li bidayet mahkemesi mercii istinaf olur, diyecek-siniz. Bunu demezseniz bütün hukuku bir kalem-de alt ve üst edeceksiniz. Bunu dediğiniz zaman bilhassa onlar için iyilik etmiş olacaksınız. Bin kuruşa kadar diyecek olursanız bunlar ehemmi-yetsiz, cüzi ve en ziyade köylerde cereyan eden bu kâbil deavi olduğu için bununla meseleyi hal-letmiş oluruz. Ciddî, ariz ve amik ve uzunboylu tetkik ve tesbitle bu madde vaz'edilmiştir. Belki encümen içtimalarının on, on beş celsesini bu mad-de işgal etmiştir. Binaenaleyh her ciheti iyi düşün-ülmüştür. Bu maddenin aynen kabul buyurul-masını rica ederim.

REİS — Söz alan arkadaşlarımız yoktur.

ADLIYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHAR-RİRİ HAMİD B. (Biga) — Reis Bey, bendeniz encümen namına söz istiyorum. Muhterem arka-daşlar, hakkı kaza meselesi mühimdir. Her halde buna nazar olunmak lâzımdır. Hepinizce malûm-dur ki, Sulh hâkimleri Kanunu mevkii tatbika konduğu zaman oraya tâyin edilen mektebi kuzat-tan, mektebi hukuktan mezun olan hükkâmın bile deaviyi hükmetmesi tahdidedilmiştir. Meclisi Âli-nizin o salâhiyeti 50 000 kuruşa kadar çıkardığı-nız malûmdur. Binaenaleyh iyi veyahut fena vâsi bir mezuniyeti yine bu heyete verirsek encümeni-niz bundan cidden endişe etmektedir. Bunun için bu verilen salâhiyet mâkuldür, meşrudur. Şayet

ihtiyacolacak olursa bilâhara Meclisi Aliniz bunu tevsi buyurabilir. Sonra Tunalı, Hilmi Beyefendi biraderimiz nevahi heyeti kazaiyesinden bahset-tiler. Evet nevahi suretiyle yazılması bir sehiv-den başka bir şey değildir. Sonra maddedeki «Alacak, verecek dâvaları» nedir diye Müfid Efendi Hazretleri sordular. Alacak müddei, ve-recek müddeaaaleyhtir. Bu alacak verecek tâbiri konduğu takdirde mutlaka heyeti kazaiye istik-raz ve ikraz mahiyetinde telâkki etmesin. Bun-dan maksat rüyet edileceği deaviyi müteakabil alacak, verecek suretiyle rüyet edebileceği hu-kuk dâvalarında, tereddüde mahal kalmıyacak surette maddei kanuniye karşısında bulundur-maktır. Yine maddei kanuniyedeki «katiyen» kelimesi bu gibi dâvaların kabili temyiz ve isti-naf olmaması maksadiyle konulmuştur. Eğer kabili temyiz olmak hususu kabul edilecek olur-sa zaten halkımız, derecatı kanuniyeye müracaat etmek için, bir mevzuatı kanuniyeye muhtaçtır. Aksi takdirde nevahi heyeti kazaiyesine bahşe-dilen salâhiyeti külliye ile halka gösterilecek suhulet katî bir surette mündefi olmuş olur. Bi-naenaleyh bu şekli kanun, ahkâmı unumiyemize muvafıktır. Bendeniz, bunun aynen kabulünü teklif ederim.

REİS — Efendim maddenin müzakeresini kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın, kâfi gö-rülmüştür. Otuza karib takrir vardır.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey gerek bu takrirlerle ve gerekse bu madde ile millete, zannedersem, bir hakkı kaza veriyoruz. Mecliste altmış kişi bile yoktur. En mühim bir hakkı kaza meselesinde altmış kişi ile bir karar verilemez.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Bu, ka-nunun sureti katiyede kabulü değildir. İkinci de-fa yine müzakere olunacak.

REFİK B. (Konya) — Reis Efendi; Nebil Efendinin sözüne bir hakikat daha ilâve edeyim, ki bu kanun ne bedbaht kanundur ki; hayati millete taallük ettiği halde ve Heyeti Vekilenin hepsini de alâkadar ettiği halde Heyeti Vekile âzasından burada kimse yoktur. Meselâ şu mad-denin adliyeye şiddetle alâkası vardır. Sonra Dahiliyeyi alâkadar eden mesail vardır. Vekil-lerin hiçbirisi var mıdır, gelmişler midir? Hattâ ve hattâ müsteşarlarını göndermişler midir? Ve

yine arkadaşlarımızın pek muhik olarak söyledikleri gibi fazla meşguliyetleri de yoktur.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim katî müzakeresi bilâhara yapılacaktır.

REİS — Efendim Nebil Efendinin sözüne mahal yoktur. Ekseriyette şüphe olursa yoklama yaparız. (Yoklama icra edildi)

REFİK B. (Konya) — Hiç değilse müsteşarlarını göndermeleri lâzım değil miydi?

Dr. ÂBİDİN B. (Lâzistan) — Reis Bey, ekseriyet yoksa bulunmıyanlara kistelyevm teklif ediyorum. Öyle yalnız yoklama yapıp da bırakmamalı...

SALİH Ef. (Erzurum) — Pusla alalım.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Ekseriyet vardır, diyorsunuz. Yoklama neticesinde ekseriyet hâsıl oluyor.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, içerde üç encümen içtima etmiş bulunuyor.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey, encümenlerde içtima vardır.

SALİH Ef. (Erzurum) — Encümenlerde de arkadaşlarımız var. Onlara haber vermek lâzımdır. (Ekseriyet oldu, sesleri)

REİS — Efendim, ekseriyetten hâlâ şüpheliyim. Yoklamada bulunmıyanlar lütfen rey puslalarını versinler. Efendim ekseriyet vardır. Müzakereye devam ediyoruz. 162 nei maddeye mütâallik tadilnameler okunuyor.

Riyaseti Celileye

162 nei maddenin berveçhi âti tadilini teklif eylerim :

Madde 162. — Nevahi heyeti kazaiyesinin mevaddı hukukiyedeki derecatı vazaifi olan kura ahali beyinde beş bin kuraş kadar olan her nevi deaviyi ve bu miktardaki sair emvali menkule ve gayrimenkule dâvalarını katiyen ve bu miktarı tecavüz eden her nevi deaviyi tarafeynin rıza ve muvafakatiyle sulhan hal ve fasıl ve sulhname tanzim eder.

Lâzistan

Bolu

Mehmed Necati

Şükrü

Riyaseti Celileye

Nahiyyeye kazadan fazla salâhiyet verilmelidir. Binaenaleyh bin kuraş kadar olan fıkranın yerine on bin kuraş ilâvesini teklif ederim.

Lâzistan

Âbidin

Riyaseti Celileye

162 nei maddenin birinci fıkrasının berveçhi zir tadilini teklif ederim. Evvelâ nahiye ahali beyinde bin kuraş kadar olan her nevi dâva ile bin kuraşu tecavüz etmiyen emvali menkuleye mütâallik deaviyi kabili istinaf ve temyiz olmamak üzere rüyet eder. Saniyen : Tarafeyn sulhan tesviye edecekleri hususatta sulhnamelelerini nahiye mahkemesinde tescil ettirmeye mecburdur.

Kırşehir

Müfid

Riyaseti Celileye

Her yerde fasıl deavi edecek mütehasşın bulunmadığı cihetle 162 nei maddenin berveçhi zir tadilini arz ve teklif eylerim.

Madde 162. — Nevahi heyeti kazaiyesinin mevaddı hukukiyedeki vazaifi beş bin kuraş kadar menkul ve gayrimenkul dâvalarını kabili istinaf olmak üzere ve bu miktarı kıymeti tecavüz eden devaviyi tarafeynin rıza ve muvafakatiyle sulhan hal ve fasleder ve razı olmıyan taraf mensubolduğu bidayet mahkemesine istinaf eder yolunda maddenin tadilen kabulünü istirham eylerim.

Niğde

Mustafa Hilmi

Riyaseti Celileye

162 nei maddede (kura ahali, tâbirinden sonra :

«Hukuk ve ticaret dâvalarından lira yüz kuraş hesabıyla resülmal veya kıymeti iki bin beş yüz kuraş olan ayn ve deyn dâvalarıyla hakkı nesil ve hakkı mürur dâvalarını...» ibaresinin ilâvesini teklif ederim.

Siird

Mustafa Sabri

Riyaseti Celileye

162 nei maddede (Katiyen) den sonra :

Bu miktar ve kıymeti mütejaviz dâvaları kabili temiz olmak üzere rüyet eden şekilde tadilini teklif ederim.

Siird

Mustafa Sabri

Riyaseti Celileye

Müddeaaleyh tarafından müddeinin dâvasını sürüncemede bırakmak emeliyle mütekebil bir

dâva dermeyan ettikte buna dair bir madde yoktur. Tasniata meydan vermemek üzere berveçhi âti maddeyi 163 ncü madde olarak teklif ederim.

«Nevahi heyeti idaresi iki bin beş yüz kuruşa kadar mütekebil deaviyi katiyen rüyet eder.»

15 Kânunusani 1339

Siird

Mustafa Sabri

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — O yüz altmış dördüncü olacaktır. Öyle teklif edilmiştir.

Riyaseti Celileye

612 nci maddenin berveçhi âti tadilini teklif eylerim :

«Evvelâ kura ahalisi beyninde iki bin beş yüz kuruşa kadar her nevi alacak verecek bu miktar kıymeti tecavüz etmiyen emvali menkuleye mütaallik... ilâh»

Kars

Fahreddin

Riyaseti Celileye

162 nci maddeye fıkrai âtiyenin ilâvesini teklif eylerim.

(Sulhname tanzim eder) kelimesinden sonra (Nahiye heyeti kazaiyesinden sudur eden ahkâm ve mukarrerat tâbi olduğu kaza mahkemesinde temyizden tetkik edilir.)

Bolu Mebusu

Şükrü

REİS — Efendim, takrirleri okuduk. Takrirlerde salâhiyet hakkında on bin, beş bin, iki bin beş yüz olmak üzere teklifler var. Alacaklı dâvalarında kabili temyiz ve istinaf olsun olmasın. Diye teklifler var. (Beşbin, sadaları)

Efendim, bu kadar takrirler okunduktan sonra birer birer reyî âlinize nazarı dikkate almak üzere vaz'edeceğim. Çok mühim meseledir. Dinliyelim.

REFİK B. (Konya) — Rüyet edilecek dâvanın miktarını beş bin olmak üzere teklif eden takriri nazarı itibara almahyız, efendim.

REİS — Dinlemenizi rica ederim. Mesele pek mühimdir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Usule dair söyleyeceğim. Meclis âzami cihete gitmektedir. Binaenaleyh evvelâ on bin olan takriri reye koymak lâzımdır.

(Necati Efendinin takririnin fıkrai ahiresi tekrar okundu.)

REİS — Efendim, bu maddede üç fıkra vardır.

Bir beş bin kuruş salâhiyet diyor. Bir de beş bin kuruş emvali menkule ve gayrimenkule hükümlerinin suduruna mezuniyet veriyor. Sonra katî olarak yani istinaf ve temyiz olunmamak üzere diyor. Fıkra fıkra nazarı dikkati âlinize vaz'ediyorum. Yalnız beş bin kuruş salâhiyeti nazarı dikkate alanlar lütfen ellerini kaldırsın. Beş bin kuruş nazarı dikkate alınmıştır. (Gürültüler) Efendim çok rica ederim, dinliyelim.

MUSTAFA B. (Karahisarı Şarkî) — Şimdi ne kadarı kabili istinaf olmak üzere ve ne kadarı kabili istinaf olmamak üzere teklifini reye koyunuz.

REİS — Dinleyin efendim! Takririn birinci kısmı bu. (Necati Efendinin takririnin ikinci fıkrası tekrar okundu.) (Hayır, sesleri) Efendim, çok rica ederim, madde asliye, encümenin maddesi emvali menkulede beş bin kuruş salâhiyet veriyor. Şimdi beş bin kuruşlu emvali menkuleyi de kabul edebilecektir. Emvali gayrimenkule de var. Emvali gayrimenkulede nahiye şûrasına salâhiyeti kazaiye venmeyi de reyî âlinize vaz'ediyorum. Emvali gayrimenkulede beş bin kuruşa kadar olan deaviyi kabili temyiz olmak üzere rüyete salâhiyet verilmesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Bu kısım nazarı dikkate alınmamıştır.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Beş bin kuruşun da katî olması nazarı dikkate alınmadı.

REİS — Efendim, üçüncü fıkrası şudur: (Bu miktarı tecavüz eden her nevi deaviyi tarafeynin rıza ve muvafakatiyle sulhan hal ve fasıl ve sulhname tanzim eder.) diyor. Efendim beş bin kuruşa kadar olan dâvalar katiyen kabili istinaf ve temyiz-deyildir. (Hayır, sesleri)

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Ben kabili temyiz olmak üzere kabul ediyorum.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, bir noktayı arz edeyim. Teklifi kanunide kabiliyeti temyiziye meselesi heyeti temyiziye değildir. Ancak merkez kazadaki heyeti istinafiye olması lâzımgelir.

REİS — Efendim, dâvaların derecata tâbi olup olmaması meselesi birçok takrirlerde mevzuubahistir. Onun için bu kısım, takrirlerin he-

yeti umumiyesini reyi âlinize vaz'dan sonra nazarı dikkati âlilerine arz edeceğim. Şimdi (Katiyen) meselesini tehir ediyorum. Diğer takrirlerde de bu husus vardır.

(Lâzistan Mebusu Dr. Âbidin Beyin takririni tekrar okundu.)

Efendim, on bin kuruşa kadar salâhiyeti kazaiye verilmesini teklif ediyor. Bu takririni kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Müfid Efendinin takririni okutacağız efendim.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Bendenizin takririmin okunmasına lüzum yoktur.

(Niğde Mebusu Mustafa Hilmi Efendinin takririni tekrar okundu.)

REİS — Efendim bu takririni nazarı dikkate alanlar lûtfen ellerini kaldırsın... Nazarı dikkate alınmıştır efendim.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey mühim bir meselei hukukiye karşısında kaldık. Şimdi bu takrir ile nahiye şûrasının, heyeti kazaiyesinin beş bin kuruşa kadar vereceği hükümlerin kabili istinaf olduğunu nazarı dikkate alıyorsunuz. Acaba bu diğer hususatta ahkâmı umumiyeye tesir edecek midir, etmiyecek midir? Çünkü bütün ahkâmı hukukiyeyi zirüzeber etmiştir. Bu nasıl nazarı itibara alınıyor?

REİS — Efendim bu tadilname kabul edilmiş değildir. Nazarı dikkate alınmıştır. Encümen salâhiyeti kâmileyi haizdir. Nevakısını ikmal eder, tesbit eder. Onun için kabulünü reyi âlilerine vaz'etmedim.

(Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin birinci takririni tekrar okundu.)

REİS — Bu takririni nazarı dikkate alanlar lûtfen ellerini kaldırsın... Nazarı dikkate alınmıştır.

(Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin ikinci takririni tekrar okundu.)

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Reis Bey beş bin kuruş olması kabul edilmiştir. Binaenaleyh bu ciheti reye vaz'etmeye lüzum kalmamıştır.

REİS — Efendim bu takrirdé yalnız bir fıkraya vardır. O da hakkı mürur ve hakkı mesil dâvalarının da rüyeti salâhiyeti hakkındadır.

(Kars Mebusu Fahreddin Beyin takririni tekrar okundu.)

REİS — Evvelce bu husus kabul edilmiş olduğundan bunu reye vaz'etmeye lüzum yoktur.

Tunalı Hilmi Beyin de takririni var. Fakat on bin nazarı dikkate alınmadı. Takririn bir fıkrasında (kura) yerine (nahiye) yazılmasını teklif ediyorlar.

HAMİD B. (Biga) — Efendim bendeniz zaten encümen namına izahat verirken nevahi tâ birinin sehven konulmuş olduğunu arz ettim.

REİS — Efendim encümen de kabul ediyorsa (kura) yerine (nahiye) yi nazarı dikkate alanlar lûtfen ellerini kaldırsın... Nazarı dikkate alınmadı.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Bey, bu nasıl olur? Katiyen caiz değildir. Nahiye demişiz, karye diyorlar.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Nahiye merbut köy ahali demektir.

(Bolu Mebusu Şükrü Beyin takririni tekrar okundu.)

REİS — Efendim kabili istinaf olacak mı, olmayacak mı? Bunun tesbiti isteniliyor bu takrirdé.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Efendim istinaf değil, onu araya katmıyalım. Yalnız temyizi kabul edelim. İstinaf hiç doğru değildir. Eğer nakzedilecek olursa nahiye iade edilmez ve oradaki heyeti kazaiye anlıyamaz. Onun için istinafı kabul etmek doğru değildir. Temyizi kabul etmek en doğrusudur.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Bunları encümene tevdi buyurunuz. Encümen buna baksın. (Encümen istiyor sesleri)

REİS — Efendim başka bir tadilnamemiz yoktur. Maddeyi encümene veriyoruz.

4. — *Konya Mebusu Refik Beyin, Çumra'daki iska sahasının ıslahı hakkındaki kanun lâ-yihasının ruznameye alınmasına dair takririni*

REİS — Efendim müsaade buyurursanız bir takrir var. Onu okuyalım.

Riyaseti Celileye

Çumra'daki irva ve iska sahasının ıslah ve zürranın nef'ine hadim bir şekle ifrağına müte-dair Nafia Vekâletinden teklif edilip Nafia Encümenince bilkabul Heyeti Umumiyyeye sevk edilen lâ-yihai kanuniyenin önümüzdeki Çar-

şamba ruzaamesine alınarak müstacelen müzakeresini teklif ederim.

25.1.1339

Konya Mebusu
Refik

REFİK B. (Konya) — Efendim izah edeyim müsaade buyurursanız. Bu takririmde arz ettiğim veçhile; Çumra ovasının irva ve iska ve imarına dair Nafia Vekâletinden bir lâyihai kanuniye gelmişti. Nafia Encümeni bunu tetkik etmiş, Heyeti Aliyenize arz etmiştir. Bu kanunun tehiri müzakeresi orada yüz binlerce dönüm arazinin önümüzdeki senei zeriye de birçok zarar karşısında kalmasını intacedecektir. Heyeti Celileniz birkaç gün evvel gazetelerde intişar eden havadisi okumuşlardır. Orada çok kıymetli bir mühendis vardır : Âsaf Bey.. Tahsisatın alınamamasından dolayı istifa etmiştir. Oradaki yüz binlerce dönüm arazinin ıslahına

mütedair muamele yüzüstü kaldığı gibi kanalların harabiyetini mücebolacak vaziyet hâsıl olmuştur. Şüphesiz zürra için çalışan Heyeti Celileniz, çok mühim olan bu kanunu müstaceliyetle müzakere edecektir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Bu kanunun bu madde ile alâkası var mıdır?

REFİK B. (Devamla) — Yani yanlış mı söyledim? Arz edeyim Beyefendi! Bu lâyihai kanuniyenin Çarşamba ruzaamesinde müstacelen müzakeresini Heyeti Celileniz kabul buyursun.

REİS — Efendim Refik Beyin teklifini reyî âlinize vaz'ediyorum. Bu lâyihai kanuniyenin Çarşamba ruzaamesine ithalini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim Mecliste ekseriyet kalmadı. Aynı zamanda yorulduk. Çarşamba günü İçtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 4,25

İstihlâs edilen mahallerdeki Ziraat bankaları varidat ve masarifatına dair Kanuna verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Ali Rıza B. (İstanbul), Rauf B. (Sivas), Celâleddin B. (Trabzon), Halil Hulki Ef. (Siird), Cavid B. (Kars), Fikri Faik B. (Gene), Esad B. (Lâzistan), İsmail Subhi B. (Burdur), Ahmed B. (Yozgad), Abdülğafur Ef. (Karesi), Zamir B. (Adana), Âlim Ef. (Kayseri), Mustafa B. (Dersim), Mahmud B. (Ergani), Ali Rıza Ef. (Batum), Mehmed Emin B. (Ergani), Mehmed Vehbi Ef. (Konya), Ruşen B. (Gümüşane), Esad Ef. (Aydın), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Emir Pş. (Sivas), Ali Süruri Ef. (Karahisarı Şarki), Yusuf B. (Denizli), Şükrü Ef. (Bolu), Ali B. (Karahisarı Sahib), Hasib B. (Maraş), İbrahim B. (Mardin), Aslan B. (Maraş), Hasan Fehmi B. (Gümüşane), Abdülhak Tevfik Ef. (Dersim), Fevzi B. (Diyarbakir), Celâl B. (Gene), Salih Ef. (Siird), Tunalı Hilmi B. (Bolu), Tevfik B. (Erzincan), Sadık B. (Kırşehir), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Hüsrev Sâmî B. (Eskişehir), Ahmed Nuri Ef. (Batum), Meh-

med Sırrı B. (Siverek), Halil İbrahim Ef. (Antalya), Nuri B. (Bolu), Hâfız Abdullah Ef. (İzmit), Mehmed Ragıb B. (Amasya), Hakki B. (Van), Resul B. (Bitlis), Rıza Vamık B. (Sinob), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Hâfız İbrahim Ef. (İsparta), Eyüb Sabri B. (Eskişehir), Numan Usta (İstanbul), Mehmed Şükrü B. (Karahisarı Sahib), Hacı Muhiddin B. (Karesi), Mustafa Necati B. (Saruhan), Necib B. (Mardin), Dr. Ali Haydar B. (Gene), Hamid B. (Biga), Hacı Nuri B. (Siird), İbrahim B. (Karesi), Salâhaddin B. (Mersin), Mehmed Salim Ef. (Erzurum), İsmail B. (Erzurum), Pozan B. (Urfa), Haydar Lûtfi B. (İçel), Sâmî B. (İçel), Arif B. (Bitlis), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Hamdi B. (Gene), Ömer Lûtfi B. (Saruhan), Ahmed Hilmi B. (Kayseri), Bahri B. (Yozgad), Ali Rıza B. (Kars), Hamdi B. (Biga), Mehmed Vasfi B. (Karahisarı Şarki), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Ali Fuad Pş. (Anka-

ra), Ali Vefa B. (Antalya), Ziya B. (Sivas), Osman Kadri B. (Muş), Necati Ef. (Lâzistan), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Mustafa B. (Karahisarı Şarki), Mehmed B. (Gümüşane), Ali Vâsıf B. (Gene), Rasih Ef. (Antalya), Hacı Ahmed Hamdi Ef. (Muş), Ziya B. (Kângırı) Hasan Hayri B. (Dersim), Hüseyin B. (Elâziz), Hakkı Hâmi B. (Sinob), Mehmed Niyazi B. (Eskişehir), Neemeddin B. (Siird), Midhat B. (Mardin), Esad B. (Mardin), Halil B. (Ertuğrul), Emin B. (Canik), Sırrı B. (İzmit), Esad B. (Mardin), Âkif B. (Batum), Osmanzade Hamdi B. (Ertuğrul), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Abdülgani B. (Siverek), Mehmed Hamdi Ef. (Adana), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Diyab Ağa (Dersim), Naci B. (Elâziz), Fevzi Ef. (Batum), Kasım B. (Muş), Mehmed Nâdir B. (İsparta), Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Said B. (Kângırı), Nebil Ef. (Karahisarı Sahib), Emin Ef. (Aydın), Bekir Sıdkı B. (Siverek), Mahmud Esad B. (İzmir), Osman Fevzi Ef. (Erzincan), Abdullah Ef. (Bolu), Kadri B. (Siird), Abdul-

lah Ef. (Sinob), Rasim B. (Elâziz), Sadeddin B. (Menteşe), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Fahreddin B. (Kars), Halil İbrahim Ef. (İzmir), Muhiddin B. (Elâziz), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Operatör Emin B. (Bursa), Hacı Şükürü B. (Diyarbakir), Mahmud Said B. (Muş), Hamdi B. (Canik), Enver B. (İzmir), Dursun B. (Çorum), Yahya Galib B. (Kırşehir), Tahsin B. (Maraş), Hacı İlyas Sâmi Ef. (Muş), Ragıp B. (Kütahya), Hamdi Namık B. (İzmit), Ali Cenani B. (Gazianteb), Ali Rıza Ef. (Amasya), Hüseyin Ef. (Kozan), Şevket B. (Sinob), Derviş B. (Bitlis), Şevki B. (İçel), Haydar B. (Van), Derviş B. (Mardin), Musa Kâzım Ef. (Konya), Mustafa Vasfi B. (Tokad), Nüzhet B. (Ergani), İsmail Remzi Ef. (İsparta), Vâsıf B. (Sivas), Dr. Abidin B. (Lâzistan), Dr. Mustafa B. (Kozan), Rıza B. (Yozgad), Şeyh Fikri Ef. (Gene), Hacı Arif B. (İstanbul), Rüstem B. (Oltu), Sıdkı B. (Malatya), Mazhar Müfid B. (Hakkâri), Sıddık B. (Çorum), Hasan Ef. (Denizli), Hulûsi B. (Karahisarı Sahib), Hüseyin B. (Erzincan)

(Reddedenler)

Yusuf Ziya B. (Bitlis)

(Müstenkifler)

Cemil B. (Kütahya), Abdülgani B. (Muş)

İçtimai âti ruzaimesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evrakı varide

Yeniden ihdasına lüzum görülen sefaretlele İstanbul devairi bütçelerinden bâzularının gönderildiğine dair Heyeti Vekile tezkeresi

Kütahya Mebusu Cemil Beyle rüfekasının, Şürefa ve sâdâti kirama maaş tahsisine dair teklifi kanunisi

Trabzon Sermühendisi sabıki Ruhi Beyin muhakemesinin tesriine dair Karahisarı Şarki Mebusu Ali Süruri Efendinin takriri

Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin Çal kazasına tütün tohumu irsaline dair temenni takriri

İtalya'da esir bulunan Himmet'in tahlisine dair Siird Mebusu Hacı Mustafa Sabri Efendinin temenni takriri

Sıhhiye Vekâleti tezkeresi

Bayezid Mebusu Hacı Mehmed Efendiye tam tahsisatla altı ay mezuniyet itasına dair Divan kararı

Kütüphane Encümeni Âzalığına Kozan Me-

busu Mustafa Beyin intihabına dair Divan kararı

Mezuniyet hakkında Divan kararı

Kayseri Mebusu Sabit Beyin Tekâlifi Harbiye borçları mukabil emvali metruke itasına dair teklifi kanunisi

Hacı Ağaöğlü Lûtfi hakkında Kayseri Mebusu Sabit Beyin temenni tahriri

Mazbatalar

Siird Mebusu Hacı Mustafa Efendinin, Tü-

tün inhisarının ilgası hakkındaki tekâlifinin sayını müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası

Müzakere edilecek mevad

Kanunu Cezanın 203 ncu maddesine tezyili teklif edilen mevaddı kanuniye

Memaliki müstahlâsa mahakim mukarreratı hakkındaki lâyihai kanuniye

Konya ovası iska ameliyatı hakkındaki lâyihai kanuniye

